

Meierovics ulkomaamatkastaan.

Toissa päivänä palasi Latvian ulkoministeri Meierovics ulkomaamatkaltaan, joka on kestänyt lähes viisi viikkoa. Kuten sähkösanomat jo ovat tienneet kertoa on min. Meierovics matkallaan ollut puheissa ja neuvotteluissa Europan johtavain politikkojen kanssa Lontoossa, Parisissa, Berlinissä Roomassa, Wienissä, Praagissa, Varsovasa ym. Seuraavassa pyydän saada selostaa haastattelua, jonka min. Meierovics eilen täällä antoi Latvian sanomalehtimiehille, joille kertoi matkastaan ja sen tuloksista.

Etupäässä kolme tärkeätä politista kysymystä oli vaatinut persoonallisia neuvotteluja lännessä: Geneven protokolla ja varmuussopimus, balttilaisten valtakuntain suhde naapureihin ja länsivaltoihin ja Latvian suhde Kansainliittoon. Mitä Geneven protokollaan tulee, oli min. Meierovics sanonut -- niin sitä ei voi pitää lopullisesti naudattuna eikä myöskään täysin elinvoimaisena. Syyskuussa kokoontuva Kansainliiton täysi-istunhossaan ei tulle tässä asiassa mitään muuttamaan ja protokollaa edustavat lukuisat valtakunnat tulevat palaamaan asiaan myöhemmin. Näin ollen voi sanoa tämän asian olevan lepäämässä. Varmuussopimus sitä vastoin, sen jälkeen kuin Saksa viime kesäkuun 16 p:n nootissa vastaa Ranskan noottiin tavalla, joka antaa hyviä toiveita, viittaa tuloksellisiin neuvotteluihin. Englannin-Ranskan vastaus on odotettavissa lähimpinä viikkoina ja sopimuksen aikaansaantiin nähden ollaan sangen optimistisia. Ja suurimmat optimistit pitävät joka tapauksessa anglo-ranskalaista allianssia melkein varmana. Sopimuksen aikaansaanti on tärkeätä Latviallekin. Ja vaikka ei sopimus annakaan yhtä suuria vakuuksia kuin protokolla, niin sen aikaansaanti epäilemättä olisi huomattava askel rauhan varmentamiseksi. Ehtona yhteisymmärrykselle ent. liittoutuneitten ja Saksan välillä on Saksan tulo mukaan Kansainliittoon, mikä ^{ennen/} Kansainliiton istuntokauden alkua^{an} syyskuussa ei lyhyen ajan vuoksi ennätä tapahtua, mutta mikä ei myöskään kovin kauan tule antamaan odottaa itseään.

Mitä tulee balttilaisten ^{maitten} ~~naapureiden~~ suhteeseen naapureihin ja länsivaltoihin, niin Latvian ja Viron pyrkimyksiä suhteitten kehittämiseksi tähän suuntaan vaikeuttaa suuresti Liettuan-Puolan yhä ratkaisematon konflikti. Mutta tämän kysymyksen ratkaisun painopiste on etsittävä. Kaikkien maitten johtavat politikot olivat poikkeuksetta toivoneet hyvien välien aikaansaantia mainittujen konfliktissa o-

Meierovics ulkomaamatkastaan.

Toissa päivänä palasi Latvian ulkoministeri Meierovics ulkomaamatkaltaan, joka on kestänyt lähes viisi viikkoa. Kuten sähkösanomat jo ovat tienneet kertoa on min. Meierovics matkallaan ollut puheissa ja neuvotteluissa Europan johtavain politikkojen kanssa Lontoossa, Parisissa, Berlinissä Roomassa, Wienissä, Praagissa, Varsovasa ym. Seuraavassa pyydän saada selostaa haastattelua, jonka min. Meierovics eilen täällä antoi Latvian sanomalentimiehille, joille kertoi matkastaan ja sen tuloksista.

Etupäässä kolme tärkeätä politista kysymystä oli vaatinut persoonallisia neuvotteluja lännessä: Geneven protokolla ja varmuussopimus, balttilaisten valtakuntain suhde naapureihin ja länsivaltoihin ja Latvian suhde Kansainliittoon. Mitä Geneven protokollaan tulee, oli min. Meierovics sanonut -- niin sitä ei voi pitää lopullisesti haudattuna eikä myöskään täysin elinvoimaisena. Syyskuussa kokoontuva Kansainliiton täysi-istunnossaan ei tulle tässä asiassa mitään muuttamaan ja protokollaa edustavat lukuisat valtakunnat tulevat palaamaan asiaan myöhemmin. Näin ollen voi sanoa tämän asian olevan lepäämässä. Varmuussopimus sitä vastoin, sen jälkeen kuin Saksa viime kesäkuun 16 p:n nootissa vastaa Ranskan noottiin tavalla, joka antaa hyviä toiveita, viittaa tuloksellisiin neuvotteluihin. Englannin-Ranskan vastaus on odotettavissa lähimpinä viikkoina ja sopimuksen aikaansaantiin nähden ollaan sangen optimistisia. Ja suurimmat optimistit pitävät joka tapauksessa anglo-ranskalaista allianssia melkein varmana. Sopimuksen aikaansaanti on tärkeätä Latviallekin. Ja vaikka ei sopimus annakaan yhtä suuria vakuuksia kuin protokolla, niin sen aikaansaanti epäilemättä olisi huomattava askel rauhan varmentamiseksi. Ehtona yhteisymmärrykselle ent. liittoutuneitten ja Saksan välillä on Saksan tulo mukaan Kansainliittoon, mikä ^{ennen} Kansainliiton istuntokauden alkua^{an} syyskuussa ei lyhyen ajan vuoksi ennätä tapahtua, mutta mikä ei myöskään kovin kauan tule antamaan odottaa itseään.

Mitä tulee balttilaisten ~~naapureihin~~ ^{maitten} syhteeseen naapureihin ja länsivaltoihin, niin Latvian ja Viron pyrkimyksiä suhteitten kehittämiseksi tähän suuntaan vaikeuttaa suuresti Liettuan-Puolan yhä ratkaisematon konflikti. Mutta tämän kysymyksen ratkaisun painopiste on etsittävä. Kaikkien maitten johtavat politikot olivat poikkeuksetta toivoneet hyvien väliden aikaansaantia mainittujen konfliktissa o-

levain maitten välillä. Latvian politiikkaa, lähestyä Liettuaa, oli pidetty yleensä luonnollisena. Suhteitten yhä kehittyvää konsolidointia balttilaisten ja muitten maitten välillä oli suurvaltain puoleltakin pidetty suotavana. Min. Meierovics oli huomauttanut, ettei hän suinkaan ollut oytanut tehtäväkseen Liettuan-Puolan konfliktin ratkaisua, kuten eräällä taholta lienee ilmoitettu, mutta oli lisännyt, että jos hänen puoleensa kääntyttäisiin tällaisessa tarkoituksessa, niin hän luonnollisesti ei tulisi kieltäytymään.

Latvian suhteesta Kansainliittoon ja Kansainliiton neuvoston suhteesta petitioon agrariasioissa, joissa Latvian saksalaiset parronit ovat kääntyneet Kansainliiton puoleen, oli min. Meierovics sanonut, että viimeksi mainittu petitiokysymys on vielä aivan selvittämättä, koska petition tekstiä ei ole vielä virallisesti jätetty neuvoston jäsenille. Kansainliiton sihteristö odottaa nimittäin vielä Latvian hallituksen vastausta jättääkseen molemmat asiakirjat yhtä aikaa Kansainliiton neuvoston jäsenille. Muitten Kansainliiton neuvoston jäsenten keskuudessa, joita haastateltu oli tavannut — nimittäin Englannin, Ranskan, Italian, Belgian ja Tshekkoslovakian ulkoministerit — oli ollut sellaisia, jotka ymmärtävät täydelleen Latvian kannan ja liittyvät siihen, kun sitä vastoin toiselta puolen ei vielä oltu tahdottu lausua lopullista kantaa asiassa. Joissakin paikoissa oli ollut havaittavissa vihjauksia, että Latvian heikko kohta asiassa on siinä, että latvialaiset ovat sanoutuneet irti korvausperiaatteesta.

Matkansa käytännöllisistä tuloksista oli min. Meierovics ensin selostanut tuloksia Kovnossa, jossa hän oli matkansa länteen alkanut. Kun haastattelu ei tuo mitään uutta siihen, mitä Ministeriölle minulla oli kunnia kertoa raportissani No 127 Liettuasta (Kaunas 3/7-1925), niin en enää siihen kohtaan pysähdy.

Berlinissä oli min. Meierovics Japanin lähettilään (K. Honda) kanssa allekirjottanut 4/7 Latvian-Japanin kauppasopimuksen. Mainittakoon muista kauppasopimuksista, että hän 7/7 allekirjotti Latvian-Belgian kauppasopimuksen Brysselissä (ulkomin. Vanderwelden kanssa) ja Latvian-Italian kauppasopimuksen Roomassa 25/7 Mussolinin kanssa. Kauppasopimukset ovat tehdyt suosituuksiperiaatteella. Italian kanssa tehdyille sopimukselle on annettava, kuten haastateltu oli huomauttanut, mainittavaa poliittista merkitystä, koska Italia pitää tällaisia sopimuksia vähemmän taloudellisina kuin poliittisina vastavuosopimuksina. Toiveet Italian kanssa eivät ensin olleet suuria, mutta kun sopi-

mus kuitenkin allekirjotettiin, huolimatta vielä järjestämättömistä agrariasioista Italian alamaisten kanssa, niin todistaa se, että Italia tahtoi uusia traditionellin ystävyysuhteensa Latviaan.

Berlinissä Saksan hallituksen kanssa tapahtuneissa neuvotteluissa oli käsitelty sotavahinkojen korvausta, vieraannettujen maatilain korvausta ja kauppalaivain takaisinluovutusta. Saksan kanssa Min. Meierovics myöntää, etteivät neuvottelut johtaneet suotuisiin tuloksiin, koska kosketellut kysymykset ovat sangen vaikeita. Jonkun verran lähemmäksi päästiin Berlinissäkin, sillä yhteinen pohja neuvotteluille löydettiin. Muita kosketeltuja ja toistaiseksi vielä avoimiksi jääneitä kysymyksiä ovat Latvian-Saksan kauppasopimus, jota suunnitellaan suosituimmuus periaatteelle, ja arbitragesopimus.

Lontoossa min. Meierovicsin siellä ollessa vakautettiin Latvian velka Englannille, joka ensin vaati yli 2 miljonaa puntaa sotaväen varustamisesta aseilla ym, mutta on summa vähitellen saatu tingityksi 950.000 puntaan. Kuluneelta ajalta ei lasketa ensinkään korkoa mutta tulevilta 30 vuodelta, jonka ajan kuluessa laina on maksettava, 5 o/o.

Lopuksi oli haastateltu kertonut yleisistä matkahavainnoistaan ja maininnut missä maassa hän oli hallituksen vieraana missä ei. (Könnossa, Varsoyassa, Praagissa ja Roomassa hallituksen vieraana).

Käytän tilaisuutta mainitakseni tässä yhteydessä, että jotkut poliittiset puolueet ja ryhmät ovat käyttäneet agitatorisessa tarkotuksessa hyväkseen min. Meierovicsin matkaa. Niinpä oikeistolatvialainen "Latvijās Sargs" rummutti lukijoilleen suurista vastaanotoista ja päivällisistä, joita min. Meierovics ulkomailla antoi "latvialaisen veronmaksajan kustannuksella". Myöskin "Sozialdemokrats" on vaatinut selvitystä matkan tarkotuksesta, vaikka ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja on lehden toimituksen jäsen ja tietää siis paremmin kuin muut asian. Valheellinen huhu, että min. Meierovics olisi muka Berlinissä allekirjottanut sopimuksen, jossa lupaa Latvian saksalaisille autonomisia kulturioikeuksia liian paljon ym, herätti aikanaan täällä hälinää, mutta asettui heti, kun asian oikea laita alkoi selvetä, ettei nim. min. Meierovics ollutkaan Berlinissä Saksan kanssa sopimusta allekirjottanut.

Raino Lybrand

UM 5c 16

no 98/1925

1
2

4

Suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

W Riika, 14/9 1925.
N:o 799.

Prentö...

1311	1295	KO	25
22/9. 25	-		1

K. Herra M i n i s t e r i,

Raportti N:o 98 Latviasta

jossa:

Riian näyttely-messuista

lähetetään tämän mukana (5 kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutus mi-
tä syvimmästä kunnioituksestani

Reino Sjöstrand

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n,
Helsinki.

Riian näyttely-messujen

tuloksista olen nyt saanut tilastoa, minkä johdosta pyydän saada palata asiaan.

Messutoimisto ilmoittaa nyt eri valtioitten ja ulkolaisten firmojen osanoton 1925 vuoden näyttely-messuihin seuraavanlaiseksi:

<u>Valtio</u>	<u>Pinta-ala m²</u>	<u>Toiminim.lukumäärä</u>
Latvia	12209	422
Saksa	1850	138
Puola	19	2
Tshekkoslovakkia	235	12
Ranska	181	11
Englanti	679	23
Ruotsi	600	45
Itävalta	48	8
Viro	189	4
Amerikka	174	10
Suomi	225	27
Tanska	527	14
Sveitsi	381	47
Belgia	13	3
Italia	165	4
Venäjä	632	34
Unkari	10	2
Liettua	2	1
	<hr/>	<hr/>
	18139	807

Tämän tilastoon on suhtauduttava varovaisuudella, sillä ainakin mitä suomalaisiin firmoihin tulee on luku 27 paljon suurempi todellista, sillä 17 suomalaista firmaa tai niiden tuotteita oli edustettuna. Luku 27 on yksinkertaisesti otettu messuluettelosta, jossa firmamme kai erehdyksestä olivat painetut kahteen kertaan, mutta nähtävästi hätäisesti tilastoa tehtäessä otettiin useimmat firmat luettelosta samoin kahteen kertaan. Olen toisaaltakin kuullut epäiltävän numerojen todenperäisyyttä. Hollannista ja Danzigista päinvastoin sanotaan olleen parin firman mukana. Ulkolaisten firmojen luku ei ollut missään tapauksessa enemmän kuin 375, jossa tapauksessa se olisi kasvanut 10:llä viimevuotisesta lukumäärästä. Ulkolaisten firmojen käyttämä ala oli viime vuotisesta vähentynyt noin 300 neliometriä. Mitä tulee Latvian firmoihin oli niitä 1924 ollut 260, joten lukumäärä sen mukaan olisi kasvanut 162, mikä voi olla mahdollista, sillä Latvian firmojen tapana on kun saavat tehtaansa tai liikkeensä pystyyn tulla messuille "näyttämään itseensä". Tulokkaat ovat siis etupäässä uusia toiminimiä. Todennäköisesti tulee Latvian toiminimien luku ensi messuillakin kasvamaan ulkomaalaisten jäädessä entiselleen. Olen tänä vuonna Suomen messuosaston paikallisena toimitsijana tullut käytännössä huomaamaan useita mielenkiintoisia seikkoja. Koettaessani saada näyttely-messuilla Suomen tuotantoa mahdollisimman vahvasti edustetuksi ja sen edustajia lukuisasti "mukaan", saatoin panna merkille, että Riassa suomalaisten tuotteitten edus-

tajain luku on yhä kasvanut, mutta jotkut kieltäytyivät tulemasta "mukaan" peläten kuluja (ja sanoen "Izstaden" (Näyttely) yhtiön kannattavan tarpeen kyvin muutenkin ja jakavan lähes 60 o/o osinkoa). Suomen Messujen tuotantoamme kohtaan osottamasta suuresta harrastuksesta tuli osanotto kuitenkin tänä vuonna hyvin halvaksi, mikä herätti suom. osanottajissa tyytyväisyyttä ja toivottavasti halua ottaa ensi vuonnakin osaa. Kuulin myös osanottajain yleensä (ei ainoastaan Suomalaisten) harkitsevan osanoton hyödyllisyyttä siinä mielessä, että johtaako osanotto kauppoihin ja mainitsevan, että kun Riian messuille Izstade O/Y pyrkii ansaitsemistarkotuksessa antamaan kansanjuhlan leiman, niin osanotto kannattaa "paikan päällä" etupäässä sellaisille, jotka myyvät messupaikalla yleisölle vähittäin rihkamaa ja etenkin suklaata, makeisia, hajuvesiä, virvotusjuomia jne. tai halpoja talouskaluja. Huokeat maanviljelyskoneet voivat ^{myös} sellaisen yleisön joukosta löytää ostajan. Muutamat suuret firmat ovat suorastaan paheksuneet tällaista järjestelyä, mutta tulleet reklamatarkotuksessa kuitenkin "mukaan". Izstade O/Y ei kuitenkaan tahdo luopua "markkinayleisön" antamista tuloista, ja eräältä kannalta ainakin voi sitä puolustaa, koska se voi levittää taloudellista edistysmieltä suureen yleisöön ja kansaan. Muistan miten talvella 1924 n.s. messukonferenssissa Latvian ja Puolan edustajain mielipiteet olivat aivan vastakkaiset juuri siinä asiassa minkälaista yleisöä on koetettava saada messuille. Puola kannatti nim. vain todella ostoista intressoitua yleisöä ja sanoi nimenomaan että kaikilta muilta olisi pääsy kiellettävä, toisin sanoen rajatuttava liikemiehiin.

Mutta näyttää siltä, että mielenkiinto näyttelymessuja kohtaan alkaa heiketä. Izstade ei enää ilmota paljonko kauppoja tai mistä summasta niitä on tehty, vaan tyytyy sanomaan: "Huolimatta epäedullisista taloudellisista olosuhteista olivat liiketoimet messuilla aivan tyydyttävät. Suurimmat kosketustoimet tehtiin maanviljelys- ja myllykoneiden, imukaasu- ym. moottorien, täydellisten myllylaitosten, puun ja metallin jalostuskoneiden, huonekalujen, tekstiilin, automobiliin, granittitöiden jne. alalla". Sitäpaitsi väheni messuilla käyneen suuren yleisön luku 35.000 hengellä (tänä vuonna 140.000 kävijää). huolimatta siitä, että messureklaamia oli tehty ainakin saman verran kuin edellisinä vuosina. Mainittakoon että Liettuasta kävi messuilla noin 5.000 henkeä (etupäässä ekskursantteja).

Vaikka Riian liikkeiden luku on nyt noin 30 o/o suurempi kuin ennen sitä, jolloin Riian asukasluku oli 230.000 suurempi kuin nyt (320.000), joten tarjonta ilman messujakin on nyt tarpeen laajaa ja monipuolista, niin mielestäni, kun harkitsen asioita, jotka ovat puolesta tai vastaan, olisi osanottoa messuihin täällä vielä kannatettava, koska se ainakin on tuotteitamme tunnetuksi tekemistä, mutta useissa tapauksissa (etenkin nyvän agentin

välityksellä) myös kaupaksi saamista edellyttäen, että myönnytään lyhytaikaiseen luottoon (vrt. kirjeeni 792, josta tässä jäljennös mukana) jota esim. Saksan, Ruotsin, Tanskan, Tšekkoslovakian ym. maiden firmat käyttävät täällä aivan yleisesti ilman valtioittensa välitystä (vientiluotto, joka esim. Ruotsilta taitaa jäädä käyttämättä).

Messujen luonne oli tänä vuonna ylivoimaisesti maanviljelyksen, etenkin pienviljelyksen kysynnän tyydyttämistä, vaikkakin jotkut muut osastot, kuten automobilit olivat kovasti lisääntyneet.

Reinhold Landers

Riga, 14/9 1925.

N:o 792.

Ulkosainministeriö,

Helsinki.

Viitaten ministeriön kirjelmään N:o 13115, 13/7 -25, saan täten kunniallittaan tiedottaa:

1) että kuluksen vuoden näyttely-messut Riiassa olivat 19 p:stä heinäkuuta 2 p:ään elokuuta "Izstade" (Näyttely-) yhtiön näyttelypaikalla kaupungin laidassa, jossa yhtiöllä on sitä varten vuokrattuna noin 75.000 m² maa-alue ja (ent.tehdas y.m.) rakennuksia ja jossa on noin 15 vastavarten rakennettua paviljonkia ja sitä paitsi kymmenkunta katosta (tai muuta mitättömää päärakennusta).

2) että näyttely-messut olivat yleisluonteiset edustaen sekä teollisuutta että maataloutta edellisen ollessa ylivoimaisesti voitolla.

3) että näyttelyssä oli edustettuna 17 suomalaisista toiminimestä tai niiden tuotteita: "Anjo" (koneita), J.E. Forsman (graniittia ja kivi tuotteita) Hyvinkään mustagraniitti O/Y (samoin), Velj. Jaakkola (puitakoneita), Kankaan Paperitehdas (pergam.pap.) J. Koivisto (puutarhakoneita), Kone- ja Siltarak. O/Y. (Lacta ja Milka), E. Paalinen (arkkitehtuuria), Pietarsaaren Konepaja (maanvilj.kon.), Porin Puuvilla (kankaita), O/Y Riihimäki (kristall. & purist. lasitav.) Suomen Hinnatendras (balatarenneja), Systema (konttoritarp.) Velj. Wickström (moottoreja) Wiisalan Viilatendras (villoja), Winter & Co (Deweco-saipuaa), joista ainostaan 4 (Porin Puuvilla, Suomen Hinnatendras, Systema ja Velj. Wickström) oli edustettuna omalla toisinnimellisän ja muut agenttien ja edustajain kautta. Firmsia oli 15 "kukana" Suomen Paviljongissa.

Riga, 14/9 1925.

N:o 792.

Ulkosainministeriö,

Helsinki.

Viitaten ministeriön kirjelmään N:o 13115, 13/7 -25, saan täten kunnioittaen tiedottaa:

1) että kuluvan vuoden näyttely-messut Riisassa olivat 19 p:stä heinäkuuta 2 p:ään elokuuta "Izstade" (Näyttely-) yhtiön näyttelypaikalla kaupungin laidassa, jossa yhtiöllä on sitä varten vuokrattuna noin 75.000 m² maa-alue ja (ent.tehdas y.m.) rakennuksia ja jossa on noin 15 vastavarten rakennettua paviljongkia ja sitä paitsi kymmenkunta kaosta (tai muuta mitättömää rakennusta).

2) että näyttely-messut olivat yleisluonteiset edustaen sekä teollisuutta että maataloutta edellisen ollessa ylivoimaisesti voitolla.

3) että näyttelyssä oli edustettuna 17 suomalaista toiminimeä tai niiden tuotteita: "Anjo" (koneita), J.E. Forsman (graniittia ja kivituohteita) Hyvinkään mustagraniitti O/Y (samoin), Velj. Jaakkola (pumppukoneita), Kankaan Paperitehdas (pergam.pap.) J. Kolvisto (pönttärinäkoneita), Kone- ja Siltarak. O/Y. (Lacta ja Milka), E. Paalanen (arkkitehtuuria), Pietarsaaren Konepaja (maanvilj.kon.), Porin Puuvilla (kankaita), O/Y Riihimäki (kristall. & purist. lasitav.) Suomen Hihnattehdas (balatarennejä), Systema (konttoritarp.) Velj. Wickström (moottoreja) Wiialan Viilatendos (viiloja), Winter & Co (Deweco-saippuaa), joista ainostaan 4 (Porin Puuvilla, Suomen Hihnattehdas, Systema ja Velj. Wickström) oli edustettuna omalla toiminimellään ja muut agenttien ja edustajain kautta. Firmoista oli 15 "aukana" Suomen Paviljongissa.

4) että näyttelyssä tavarain asettelu antoi paljon toivomiselle varaa, etenkin oli suurin osa agenttien tuomia tavaroita huonosti asetettu näyttelille, mikä johtuu liian suuresta säästämisestä, kun ne 4 firmaa jotka olivat itse edustettuina olivat asattelun tehneet tyydyttävästi. Suomen tavarain laatu ja pakkaus tyydyttävät yleensä ostajia, etenkin kun Latviassa metrinen systemi aikaa käytännössä tulla yleiseksi (lukuunottamatta maan kaakkoista osaa Latgalea, joka tässä suhteessa on vielä "takapajulla")

5) että eri mailta oli mukana 20: Latvia, Saksa, Venäjä, Viro, Liettua, Puola, Suomi, Ruotsi, Tanska, Danzig, Hollanti, Belgia, Englanti, Ranska, Sveitsi, Italia, Itävalta, Tšekkoslovakia, Unkari ja Amerika. Merkille voi panna selvästi, miten Latvian osanotto näyttelyssä kasvaa vuosi vuodelta sekä absoluutisesti että relativisesti. Ruotsi uhraa paljon ja oli täksi vuodeksi rakentanut olosuhteihin verraten suurehkon paviljongin (rakenn.kustannukset noin 25.000 Ls. = kultafrangia), jossa oli nyt ennen näyttelyllä olevain maanvilj.koneiden lisäksi huomattavan paljon pienotaetuotteita. Puolan paviljonki oli tänä vuonna sitävastoin sulettu, Ranskan paviljonki vuokrattu paikallisille firmoille. Venäjän paviljonkia oli laajennettu ja siinä oli nyt entisten "luonnontuotteiden" lisäksi näyttelyllä myös teollisuustavaroita. Saksa, Tšekkoslovakia, Englanti ja Tanska asettivat (ilman paviljonkeja) näyttelylle etupäässä koneita (2 ensimmäin. etupäässä maanvilj. koneita, Englanti voimakoneita, Tanska neijerikoneita)

6) että yhä laajempi osanotto olisi suotavaa, mutta jos ei suomalaisen tuottaja mukaudu maan kamppatilanteeseen (s.o. esim. ei myy luotolla) niin jää osanotto Suomen tunnetuksi tekemiseksi, kun tilanteeseen myöntyminen ja esim. lyhyt aikainen luotto johtaa myös tuloksiin. Olen tästä yhä uudelleen liikemiehille huomauttanut toimieissäni tänän vuoden alusta, (jollein konsuli Banneberg-vainaja sairastui) aktivisemmin mukana ja ovat he vähitellen siirtymässä luottokauppaan, mikä on pääasiallisesti aiheuttanut Suomen tunnin kasvamisen Latvi-

4) että näyttelyssä tavarain asettelu antoi paljon toivoiselle varaa, etenkin oli suurin osa agenttien tuomia tavaroita huonosti asettettu näyttelyssä, mikä johtuu liian suuresta säästämisestä, kun ne 4 firmaa jotka olivat itse edustettuina olivat asettelun tehneet tyydyttävästi. Suomen tavarain laatu ja pakkaus tyydyttävät yleensä ostajia, etenkin kun Latviassa metrinen systemi alkaa käytännössä tulla yleiseksi (lukuunottamatta maan kaakkoista osaa Latgalea, joka tällä suhteessa on vielä "takapajulle")

5) että eri maita oli "mukana" 20 : Latvia, Saksa, Venäjä, Viro, Liettua, Puola, Suomi, Ruotsi, Tanska, Danzig, Hollanti, Belgia, Englanti, Ranska, Sveitsi, Italia, Itävalta, Tšekkoslovakia, Unkari ja Amerika. Merkille voi panna selvästi, miten Latvian osanotto näyttelyssä kasvaa vuosi vuodelta sekä absoluutisesti että relativisesti. Ruotsi uhraa paljon ja oli täksi vuodeksi rakentanut olosuhteihin verraten suurenkon paviljongin (rakenn.kustannukset noin 25.000 Ls. = kultafrangia), jossa oli nyt ennen näyttelyllä olevain maanvilj.koneiden lisäksi huomattavan paljon pienotaustuotteita. Puolan paviljonki oli tänä vuonna sitävästoin sulettu, Ranskan paviljonki vuokratte paikallisille firmoille. Venäjän paviljonkia oli laajennettu ja siinä oli nyt entisten "luonnontuotteiden" lisäksi näyttelyllä myös teollisuustavaroita. Saksa, Tšekkoslovakia, Englanti ja Tanska asettivat (ilman paviljonkeja) näyttelyllä etupäässä koneita (2 ensisijain. etupäässä maanvilj. koneita, Englanti voimakoneita, Tanska neijerikoneita)

6) että yhä laajempi osanotto olisi suotavaa, mutta jos ei suomalaisen tuottaja mukaudu maan kauppatilanteeseen (s.o. esim. ei myy luotolla) niin jää osanotto Suomen tunnetuksi tekemiseksi, kun tilanteeseen myöntyminen ja esim. lyhyt aikainen luotto johtaa myös tuloksiin. Olen tästä yhä uudelleen liikemiehille huomauttanut toimiessani tämän vuoden alusta, (jollain konsuli Danneberg-vainaja sairastui) aktivisemmin mukana ja ovat he vähitellen siirtymässä luottokauppaan, mikä on pääasiallisesti aiheuttanut Suomen tuonnin kasvamisen Latvi-

aan vuoden 1925 alkupuoliskolla 16 miljoonaa Sak. (1924 samalta ajalta 2,4 milj. Sak.) Mutta luoton käyttäminen edellyttää suurempaa ostajan tunteamista, mikä on saavutettavissa hyvän agentin kautta, jollei firmalla ole omaa konttoria täällä.

7) että sanomalehdistö on yleensä tänä vuonna suhtautunut näyttelyyn välipitämättömämmin kuin ennen, sillä innostus ja harrastus näyttelyihin tuntuu vuosi vuodelta vähenevän. Suomi on lehdistössään suhteellisesti hiukan paremmassa asemassa kuin useat muut maat.

Ensi vuonna pidetään näyttely-messut Riassa elo-syyskuun vaihteessa.

Pyydän saada viitata raporttiini N:o 98 latviasta, joka raportti on juuri valmistumassa.

aan vuoden 1925 alkupuoliskolla 16 miljoonaa smk. (1924 samalta ajalta 2,4 milj. smk.) Mutta luoton käyttäminen edellyttää suurempaa ostajan tunteamista, mikä on saavutettavissa hyvän agentin kautta, jollei firmalla ole omaa konttoria täällä.

7) että sanomalehdistö on yleensä tänä vuonna suhtautunut näyttelyyn välipitämättömämmin kuin ennen, sillä innostus ja harrastus näyttelyihin tuntuu vuosi vuodelta vähenevän. Suomi on lehdistössään suhteellisesti hiukan paremmassa asemassa kuin useat muut maat.

Ensi vuonna pidetään näyttely-messut Hiiassa elo-syyskuun vaihteessa.

Pyydän saada viitata raporttiini N:o 98 Latviasta, joka raportti on juuri valmistumassa.

UM 5c16
no 99/1925

U

Suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

Riga, 9/10 1925.

N:o 858.

K. Herra M i n i s t e r i,

Rap. N:o 99 Latviasta

jossa:

Eduskuntavaalit

lähetetään tämän mukana (5 kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutus
mitä syvimmästä kunnioituksestani

Reino S. Luoma

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n,

H e l s i n k i.

100 Latvia

Raportti N:o 99 Latviasta.Eduskuntavaalit

Latviassa suoritettiin t.k. 3 ja 4 p:nä entistä rauhallisemmin ja ilman erikoisempia häiriöitä (sillä m.m. oli väkijuomain myynti ja tarjoilu mainittuina päivinä kokonaan kielletty, minkä Latvian kielto lakikin olisi kieltänyt kokonaan lauantaina klo 12 päivällä asti). Tänä vuonna ovat vaalivalmistukset olleet myös entistä hiljaisempia ja ehdokkaat matkustelleet vaalipiireissään vähemmän kuin ennen. Samaan suuntaan on ilmeisesti ulkonainen "vaalikalastus" reklamien ja kaikellaisten ilmoitusten avulla käynyt. Sanalla sanoen, vaalikiinokko on jonkun verran asettunut. Todistaen että yleinen mielipide valitsijoilla on vakiintumaan päin ja ulkonaisen vaalitoiminnan vaikutus kansaan vähenemässä.

Tätä todistavat myös vaalitulokset, sillä huolimatta siitä, että vastakkaisissa piireissä huhuttiin milloin vasemmiston milloin oikeiston voittoa, ei puolueitten voimasuhteissa uudessa eduskunnassa tule tapahtumaan sanottavia muutoksia. Tämä johtuu tietenkin osaksi siitä, ettei poliitisessa elämässä ole noussut niin suuria ja "mullistavia" kysymyksiä, että ne olisivat voineet muutoksia aikaansaada, sillä puolueet ovat visusti vältäneet sellaisia kysymyksiä (kuten vieraannetun maan korvaus) jotka voisivat vähentää äänestäjien kannatusta.

Alempana pyydän saada julaista vaalitulokset t.k. 3-4 päivältä rinnastaen ne vuoden 1922 tuloksiin.

Vähemmistökansallisuudet: (Äärimmäinen oikeisto)	1922	1925
1. Saksalaiset	6	4
2. Venäläiset (Botshagov)	1	1
" (Koretski)	1	0
Vanhauskoiset (venäl.)	1	2
Oikeauskoiset (")	0	2
3. "Misroche" (juutal.)	2	1
Agudas Isroel (juutal.)	2	2
Zeire Zion " "	1	1
4. Puolalaiset	1	2
	<hr/>	<hr/>
	15	15
 Latvialainen oikeisto ja talonpoikaisliitto:		
Kristilliset-kansallismieliset	4	2
Talonmistajat	0	2
Kansallinen (talonpoikais)liitto	0	1
Kansallinen keskus (Berg)	4	3
Hävitetyt alueet (Gailit)	0	1
Talonpoikaisliitto (Ulmanis)	17	16
Uustilalliset (Blodneeks)	0	3
	<hr/>	<hr/>
	25	28

Keskusta:	1922	1925
Demokr. sentrumi	6	5
Uustilalliset (Monac)	3	3
Latvial.katolilaiset	1	1
Latgalen klerikalit	4	4
" demokratit	2	2
" talonpojat	1	2
" kansanpuolue	1	0
" työpuolue	4	2
Kat oillaiset (Kublitski)	0	1
	<hr/>	<hr/>
	22	20
 Vasemmisto:		
Vasemmistososialidemok.	32	32
Oikeisto- " "	5	4
Juutal.Bund	1	1
	<hr/>	<hr/>
	38	37
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Yht.	100	100

"Latvialaisen oikeiston" pieni voitto on oikeastaan vain näennäinen, sillä vaikeata on vetää rajoja näin monen pienen puolueen kesken, jotka itsekin ovat erimielisiä siltä mihin ryhmään kuuluvat. Blodneckin uustilalliset voisi laskea myös keskustaan, jolloin keskustan ja latvial.oikeiston (ja talonpoikaissiiton) voimasuhde jäisi melkein entiselleen.

Mikä ylläolevassa luettelossa eniten herättää huomiota, on se, että Latviassa on niin paljon pikkupuolueita, etenkin vaalien aikana, jotka puolueet sitten eduskunnan toimiajan kuluessa jossakin määrässä sulautuvat yhteen. Ylläoleva luettelo osoittaa, että "puolueitten" luku uudessa eduskunnassa tulee olemaan entistä suurempi ja hallituksen muodostaminen näin ollen entistä vaikeampaa.

Osanotto vaaleihin on nyt vähentynyt, 85 o/o äänioikeutetuista, ol-
tuaan 1922 kokonaista 96 o/o.

Raino, Sylvander

UM 5c 16

no 100/1925

Suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

No 991

Riga, 1/XII-1925

Prand

ULKO		
No 161/1300 K		25
4/12.25	-	1
RTH:n		

K. Herra Ministeri,

Raportti No 100 Latviasta

jossa:

Talouskomission Venäjän mat-
ka

lähetetään tämän mukana (5kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, va-
kuutus mitä syvimmästä kunnioituksestani

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n

H e l s i n k i

Reino Lylova

Riga, 30/XI 1925.

Raportti N:o 100 Latviasta.

Talousskomission Venäjän matka.

Latviassa on viime vuosina oltu eri mieltä niihin mahdollisuuksiin nähden, voidaanko Latvian ja Venäjän välillä päästä vilkkaampiin kaupallisiin suhteihin vai ei. Yleensä on Latvian talouspolitiikka Venäjään nähden ollut sangen varovaista, eikä niitä suuria tehtaita, jotka Riissa y.m. Latviassa työskentelivät Venäjän markkinoita varten ennen sotaa, ole pantu sodan jälkeen käyntiin Venäjän vaan länsimaiden markkinointen vuoksi ja sittenkin vain pieni osa tehtaista. Näyttää siltä, että viime vuosien kuluessa niitten liikemiesten lukumäärä, jotka epäilevät mahdollisuuksia Venäjän markkinoilla, on kasvanut ylivoimaiseksi, joten Venäjän taloussuhteiden "intoilijain" lukumäärä on supistunut hyvin pieneksi. Moni tunnettu Latvian liikemies on kokemuksesta vuosien kuluessa tarkistanut kantaansa ja muuttunut yhä pessimistisemmäksi.

Kun Latviankin taloudellinen asema yleensä vaatisi parannusta ja kun Venäjä kaikesta huolimatta on Latvialle taloudellisestikin hyvin tärkeä, niin on viime kuukausina jälleen pohdittu kysymystä eikö Venäjän kanssa voisi "jotakin tehdä" Latvian taloudellisen aseman helpottamiseksi. Osaksi tästä syystä osaksi senvuoksi, että tahdottiin korvata Latvian politikkojen matkaa länsimaihin, sai talousskomission lähettäminen Venäjälle viime kesänä yhä enemmän kannatusta, mutta ulkoministeri Meierovics vainajan äkillinen kuolema y.m. syyt lykkäsivät komission ~~matkan~~ matkan loppupuolelle, niin että se vasta t.k. alussa palasi Venäjältä oltuaan matkalla noin 2 viikkoa.

Kysymyksessä olevan talousskomission johtajana toimi Latvian Pankin hallinnon puheenjohtaja, ent. finanssiministeri ja yleisesti tunnettu talousmies Ringolds Kalnings, joka on aikaisemmin suurella menestyksellä toiminut Venäjällä ja näin ollen tuntee erittäin hyvin olosuhteet entisellä Venäjällä. Kalnings on yhä vieläkin n.s. venäläisen taloussuunnan kaikkein huomattavimpia kannattajia. Noin pari vuotta sitten kävi hän Moskovassa tarkoituksella järjestää Latvian ja Venäjän pankkien välisiä asioita.

Tänään oli minulla tilaisuus puhutella johtaja Kalningsia, joka matkasta kertoi m.m. seuraavaa: Osanottajain luku oli 16, joista 6 eduskunnasta eri puolueista, 4 ministeriöistä (3 finanssi- ja 1 ulkoministeriöstä) ja loput 6 liike- ja teollisuuslaitosten edustajia. Ohjelmasta oli neuvoteltu jo etukäteen ja käytiin samalla matkalla myös Pietarissa sen jälkeen kuin Moskovon nähtävyyksiin ja talousasioihin oli perehdytty. Moskovassa oli komissiolle esitetty luettelo tehtaista ja kauppaliikkeis-

tä ja pyydetty komissiota vapaasti valitsemaan ne, joissa haluaa käydä. Muuten oli komissio otettu vastaan sangen ystävällisesti ja sitä oli suosittu koko Moskovassa olon aikana. Komissiolla ei ollut valtuuksia, joten matka oli puhtaasti informatiomatkan luonteinen.

Komission matka oli ollut sen jäsenille mielenkiintoinen, mutta sanomalehtien kertomat tilaukset, joita olisi tehty yhteensä 6 - 7 miljonasta kultaruplasta, eivät pidä paikkaansa. Joht. Kalnings sanoi, että kaikki ne tilaukset jotka Venäjä voisi Latviassa tehdä lähimmässä tulevaisuudessa laskettuna 1 p:stä lokak. (jolloin talousvuosi Venäjällä lasketaan alkavaksi) nousisivat main. 6-7 milj. k. ruplaan, mihin summaan jo on laskettu ne pienemmät paperiym tilaukset, joita Venäjä jo joku aika sitten teki. Mutta Venäjä ei tee näitä tilauksia ilman muuta, vaikkapa se huomaisi ne Latviasta tilattuna edullisemmiksi kuin muualta, vaan tekee tilauslupauksia ehdolla, että Latvia puolestaan suostuisi poistamaan tullin tärkeimmiltä sellaisilta tavaroilta, joita Venäjä tuottaa, kuten viljat, rehukakut, leseet, suola ja faneri. Sitä paitsi tahtoo Venäjä - kun Latvian uusi tullitariffi astuu voimaan - saada venäläisen tupakan, viinit kivennäisvedet, kuivatut hedelmät ja konditoriatavarat tullatuiksi minimitariffin mukaan. Joht. Kalnings sanoi oman mielipiteensä kallistuvan siihen suuntaan, että parempi on olla ottamatta vastaan k.o. tilauksia kuin suostua kaikkiin Moskovassa tehtyihin toivomuksiin. Jos Venäjä näistä toivomuksista tinkii huomattavan paljon, voi asia jo muuttua Latvialle edulliseksi. Sellaisina tavaroina, joita Venäjä tarvitsee, oli mainittu etupäässä maanvilj. koneet kuten separatorit, perunannostokoneet, puimakoneet sekä vesiturbiinit, rautatie- ja raitiotievaunut, eril. voimakoneet etupäässä maanviljelystä varten, nahka- ja villatavarat, kankaat, trikootavarat ym. Komissio oli huomannut Venäjän pyrkivän normalisuuteihin Latvian kanssa talousasioissa. Latin koteraus Venäjän pörssissä oli otettu kysymyksen alaiseksi. Libaun-Romnyn radan suorasta liikenteestä oli ollut myös puhe, mutta todettu Vilnan kysymyksen olevan sille esteenä. Joht. Kalnings sanoi Venäjän talouselämän elpyneen viime vuosina huomattavasti paljon. Oli todennut että siellä vallitsee tavarain puute ja että hinnat ovat paljon korkeammat kuin Latviassa. — Muuten mainitaan, että Venäjän talousjärjestelmä on nykyään jo valtiotaloudellinen eikä kommunistinen. Rahajärjestelmä siellä on kapitalistinen. Kaikki suuremmat yritykset ovat valtion ja autonomisia sekä kilpailevat keskenään kuten yksityiset liikkeet. Työväenkysymys ei ole vielä pahasti kärjistynyt, vaikka palkat ovat alhaiset ja elämä kallista ja työväki on yleensä huonommassa asemassa kuin Latviassa.

Raino Lybrand

Riga, 1/XII-1925

No 991

K. Herra M i n i s t e r i,

Raportti No 100 Latviasta

jossa:

Talouskomission Venäjän mat-
ka

lähetetään tämän mukana (5kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, va-
kuntus mitä syvimmästä kunnioituksestani

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n

H e l s i n k i

Reinsylvänky

Raportti N:o 100 Latviasta.Talouskomission Venäjän matka.

Latviassa on viime vuosina oltu eri mieltä niihin mahdollisuuksiin nähden, voidaanko Latvian ja Venäjän välillä päästä vilkkaampiin kaupallisiin suhteihin vai ei. Yleensä on Latvian talouspolitiikka Venäjään nähden ollut sangen varovaista, eikä niitä suuria tentaita, jotka Riassa y.m. Latviassa työskentelivät Venäjän markkinoita varten ennen sotaa, ole pantu sodan jälkeen käyntiin Venäjän vaan länsimaiden markkinointen vuoksi ja sittenkin vain pieni osa tentaista. Näyttää siltä, että viime vuosien kuluessa niitten liikemiesten lukumäärä, jotka epäilevät mahdollisuuksia Venäjän markkinoilla, on kasvanut ylivoimaiseksi, joten Venäjän taloussuhteiden „intoilijain“ lukumäärä on supistunut hyvin pieneksi. Moni tunnettu Latvian liikemies on kokemuksesta vuosien kuluessa tarkistanut kantansa ja muuttanut yhä pessimistisemmäksi.

Kun Latviankin taloudellinen asema yleensä vaatisi parannusta ja kun Venäjä kaikesta huolimatta on Latvialle taloudellisestikin hyvin tärkeä, niin on viime kuukausina jälleen pohdittu kysymystä eikö Venäjän kanssa voisi „jotakin tehdä“ Latvian taloudellisen aseman helpottamiseksi. Osaksi tästä syystä osaksi sen vuoksi, että tahdottiin korvata Latvian politikkojen matkaa länsimaihin, sai talouskomission lähettäminen Venäjälle viime kesänä yhä enemmän kannatusta, mutta ulkoministeri Meierovics vainajan äkillinen kuolema y.m. syyt lykkäsivät komission ~~matkan~~ matkan loppupuolelle, niin että se vasta t.k. alussa palasi Venäjältä oltuaan matkalla noin 2 viikkoa.

Kysymyksessä olevan talouskomission johtajana toimi Latvian Pankin hallinnon puheenjohtaja, ent. finanssiministeri ja yleisesti tunnettu talousmies Ringolds Kalnings, joka on aikaisemmin suurella menestyksellä toiminut Venäjällä ja näin ollen tuntee erittäin hyvin olosuhteet entisellä Venäjällä. Kalnings on yhä vieläkin n.s. venäläisen taloussuunnan kaikkein huomattavimpia kannattajia. Noin pari vuotta sitten kävi hän Moskovassa tarkoituksella järjestää Latvian ja Venäjän pankkien välisiä asioita.

Tänään oli minulla tilaisuus puhutella johtaja Kalningsia, joka matkasta kertoi m.m. seuraavaa: Osanottajain luku oli 16, joista 6 eduskunnasta eri puolueista, 4 ministeriöistä (3 finanssi- ja 1 ulkoministeriöstä) ja loput 6 liike- ja teollisuuslaitosten edustajia. Ohjelmasta oli neuvoteltu jo etukäteen ja käytiin samalla matkalla myös Pietarissa sen jälkeen kuin Moskovassa nähtävyyksiin ja talousasioihin oli perendytty. Moskovassa oli komissiolle esitetty luettelo tentaista ja kauppalikkeis-

tä ja pyydetty komissiota vapaasti valitsemaan ne, joissa haluaa käydä. Muuten oli komissio otettu vastaan sangen ystävällisesti ja sitä oli suosittu koko Moskovassa olon aikana. Komissiolla ei ollut valtuuksia, joten matka oli puhtaasti informationmatkan luonteinen.

Komission matka oli ollut sen jäsenille mielenkiintoinen, mutta sanomalentien kertomat tilaukset, joita olisi tehty yhteensä 6 - 7 miljonasta kultaruplasta, eivät pidä paikkaansa. Joht. Kalnings sanoi, että kaikki ne tilaukset jotka Venäjä voisi Latviassa tehdä lähimmässä tulevaisuudessa laskettuna 1 p:stä lokak. (jolloin talousvuosi Venäjällä lasketaan alkavaksi) nousisivat main. 6-7 milj. k. ruplaan, mihin summaan jo on laskettu ne pienemmät paperi-ym tilaukset, joita Venäjä jo joku aika sitten teki. Mutta Venäjä ei tee näitä tilauksia ilman muuta, vaikkapa se huomaisi ne Latviasta tilattuna edullisemmiksi kuin muualta, vaan tekee tilauslupauksia ehdolla, että Latvia puolestaan suostuisi poistamaan tullin tärkeimmiltä sellaisilta tavaroilta, joita Venäjä tuottaa, kuten viljat, rehukakut, leseet, suola ja faneri. Sitä paitsi tahtoo Venäjä - kun Latvian uusi tullitariffi astuu voimaan - saada venäläisen tupakan, viinit kivennaisvedet, kuivatut hedelmät ja konditoriatavarat tullatuiksi minimitariffin mukaan. Joht. Kalnings sanoi oman mielipiteensä kallistuvan siihen suuntaan, että parempi on olla ottamatta vastaan k.o. tilauksia kuin suostua kaikkiin Moskovassa tehtyihin toivomuksiin. Jos Venäjä näistä toivomuksista tinkii huomattavan paljon, voi asia jo muuttua Latvialle edulliseksi. Sellaisina tavaroina, joita Venäjä tarvitsee, oli mainittu etupäässä maanvilj.koneet kuten separatorit, perunannostokoneet, puimakoneet sekä vesiturbinat, rautatie- ja raitiotievaunut, eril. voimakoneet etupäässä maanviljelystä varten, nahka- ja villatavarat, kankaat, trikootavarat ym. Komissio oli huomannut Venäjän pyrkivän normalisointeihin Latvian kanssa talousasioissa. Latin koteraus Venäjän pörssiessä oli otettu kysymyksen alaiseksi. Libaun-Romnyn radan suorasta liikenteestä oli ollut myös puhe, mutta todettu Vilnan kysymyksen olevan sille esteenä. Joht. Kalnings sanoi Venäjän talouselämän elpyneen viime vuosina huomattavastiⁿ paljon. Oli todennut että siellä vallitsee tavarain puute ja että hinnat ovat paljon korkeammat kuin Latviassa. -- Muuten mainitaan, että Venäjän talousjärjestelmä on nykyään jo valtiotaloudellinen eikä kommunistinen. Rahajärjestelmä siellä on kapitalistinen. Kaikki suuremmat yritykset ovat valtion ja autonomisia sekä kilpailevat keskenään kuten yksityiset liikkeet. Työväenkysymys ei ole vielä pahasti kärjistynyt, vaikka palkat ovat alhaiset ja elämä kallista ja työväki on yleensä huonommassa asemassa kuin Latviassa.

Reino, Lybrand

UM 5c 16

no 101/1925

Passin
suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

Riga, 29/12 1925.

W
N:o 1038.

ULKOASIAINMINISTERIO	
No 2 / 1560 k. 26	
4/I. 26	— 1 /
RYHMA	

K. Herra M i n i s t e r i,

Raportti N:o 101 Latviasta

jossa: Hallituskriisi ja uusi hallitus
lähetetään tämän mukana (5 kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutus
mitä syvimmästä kunnioituksestani

Reino Sylwander

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n,
Helsinki.

Riga, 27/XII 1925.

Raportti N:o 101 Latviasta.

Hallituskriisi ja uusi

hallitus.

Kuten t.k. 23 p:nä sänkötin on tunnettu latvialainen politikko ja monenkertainen entinen pääministeri Ulmanis saanut vihdoin uuden hallituksen muodostetuksi, mikä tapantui yöllä t.k. 23 p. vasten.

Hallituskriisi on tällä kertaa ollut erittäin vaikea ja pitkäaikainen (kestänyt noin 2 1/2 kk.), sillä uuden eduskunnan monien pikkupuolueitten ryhmittäminen, joista tiedotin raportissani N:o 99 Latviasta, on hidastuttanut uuden hallituksen muodostamista. Entisen tavan mukaan tarjosi presidentti Tschakste hallituksen muodostamisen ensin maan suurimmalle puolueelle, vasemmistososialidemokrateille (jotka eivät ole kommunisteja, joita Latvian eduskunnassa ei ole ainakaan), mutta kun keskustasta suurimmalta osaltaan oli taipuvaisempi yhteistyöhön talonpoikaisliiton kanssa, niin eivät sosialidemokratit saaneet uutta hallitusta pystyyn. Ei liene ilman mielenkiintoa se, mitä "Sozialdemokrats" silloin tarjosi vasemmistohallitukselle ohjelmaan: vanhuusvakuutus, työttömyysvakuutus, varattomien koululasten avustaminen, koulujen lisääminen, n.s. kansantalojen perustaminen, valtion monopolien ja yritysten laajentaminen, halvan luoton hankkiminen maanviljelykselle ja kilpailukykyiselle teollisuudelle, uustallisille ja hävitetyille alueille j.n.e., luksustullien muuttaminen suojelustulleiksi, tullien alentaminen laajoille kansankerroksille tarpeellisilta tarvikkeilta, viljatullien poistaminen, sotapalvelusajan lyhentäminen, hallintolaitosten uudistus, verojen lisääminen kiinteistöille ja arvoltaan nousseille muille omaisuuksille ja ennen kaikkea agrarireformin koskemattomuus ja vieraannettujen maatilojen korvauksetta jättäminen. Mitä ulkopolitikkaan tulee, on "Sozialdemokrats" luonnollisesti Venäjän ystävä.

Kun vasemmistososialidemokratien ei onnistuminen saada hallitusta pystyyn oli talonpoikaisliitto lähinnä suurimpana puolueena vuorossa ja suostui sekin yrittämään. Talonpoikaisliitto, jonka asema muihin puolueihin nähden on oikeiston ja keskustan rajalla, työskenteli sellaisen hallituksen muodostamiseksi, joka perustuisi kansalliselle pohjalle, kaikkien latvialaisten porvarillisten puolueitten kannatukseen. Mutta vasemmistot sai keskustan vasemmasta siivestä puolelleen muutaman edustajan, niin ette talonpoikaisliittokaan saanut aivan täyttä määrää. Se pääsi kuitenkin jo 47:ään sadasta, kuten liiton eräs johtajista (A. Klihve) presidentin oli ilmoittanut jättäessään tehtäväksilantoa takaisin. Sitten

Lähemmin n.s. "demokratinen sentrumi" vuorossa. Tämä samoinkuin seuraavat yrittäjät (oikeistolatvialaiset puolueet: kristilliskansalliset ja n.s. puolueeton sentrumi, sekä minoritetit ja oikeistososialidemokratit) näkivät pian hallituksen muodostamisen ylivoimaiseksi ja mahdottomaksi. "Demokratinen sentrumi" oli pyrkinyt etupäässä n.s. "suuren koalition" muodostamiseen, jossa puolueet talonpoikaisliitosta vas.sosialidemokrateihin olisivat "mukana". Tällaisen koalition oli Meierovics-vainaja kerran saanut muodostetuksi (75 edustajaa sadasta).

Kun hallituksen muodostamisessa ei oltu päästy tuloksiin, ajateltiin jo työkabinetin ~~muodostamista~~ muodostamista, mutta kun siinäkään ei nähtävästi oltaisi päästy vähimpään mahdolliseen määrään, nimittäin 51 ääneseen sadasta, luovuttiin ajatuksesta pian. Eräiltä tahoilta huomautettiin, että ei auta muu kuin tehdä jonkun verran myönnytyksiä, niin saadaan pian puuttuva määrä täyteen. Tämä uusi pyrkimys vaatimusten tarkistukseen näytti antavan uutta innostusta etenkin vasemmistolle ja talonpoikaisliitolle, joka kuluvan joulukuun puolivälissä laajennetun "talonpoikaisryhmän" nimellä ja tunnetun politikon K. Ulmaniksen johdolla ryhtyi uudelleen muodostelutöihin, sen jälkeen kuin vasemmistososialidemokratit olivat kieltäytyneet uudelleen ryhtymästä hallituspuuhiin. Talonpoikaisliitolta ei ollut edellisellä kerralla puuttunut kuin 4 ääntä, jotka Ulmanis toisella kerralla onnistui saamaan muutamilta vähemmistökansallisuuksien edustajilta. Mutta hyvin vaikeata oli Ulmaniksellaakin ollut, sillä keskustassa oli päässyt vallalle luulo, että jollei Ulmanis onnistuisi, niin on Samuels (keskustan vasemm.siivestä, ent. pää- ja maanvilj.ministeri) luvannut varmasti panna uuden hallituksen pystyyn. Ulmaniksen sangen mahdollinen onnistuminen herätti hänen vanhassa vastustajassaan Samuelsissa kilpailuhalua ja näin ollen muodostettiin hallitust/a yhtäikaa kahdella taholla voiton riippuessa vain muutamasta äänestä. Kun saeima (eduskunta) t.k. 22 p:nä illalla kokoontui, ei ollut, niin vakuutetaan, yhtäkään edustajaa, joka olisi ollut varma siitä, tuleeko Ulmanis- vaiko Samuels-hallitus. Edustajat olivat, kolmea sairasta lukuunottamatta, mieslukuisasti läsnä, ja yksi näistä kolmesta sairaasta -- runoilija Rainis -- oli autolla tuotu viime tingassa äänestykseen. Kun presidentin Ulmanikselle antama valtuutus oli kulunut määräajaltaan umpeen, oli Samuels pujautanut väliin, ja saanut luvan yrittää. Kun joukko vähemmän mieltäkiinnittäviä kysymyksiä oli käsitelty, luki puhemies presidentin Samuelsille antaman valtuutuksen, minkä jälkeen Samuels esitti vasemmistohallituksensa jäsenet ja sen ohjelman.

Debatit olivat kiivaita. Samuelsin hallitus sai 45 ääntä eikä Samuelsin yritys pujahtaa väliin oman hallituksensa kanssa näin ollen onnistunut. Puhemies julisti väliajan, jonka kuluessa Ulmanis ajoi presidentin luo ja palasi valtuutus taskussaan. Istunto jatkui. Ulmanis luki hallituksensa ohjelman ja sai 52 ääntä. Hän oli voittanut. Hänen hallituksensa kokoonpano on seuraava:

Pääministeri		K. Ulmanis
Sota "		J. Golmans
Sisä "	entinen	E. Laiminš
Liikenneminist.		P. Aronnets
Finanssi "	entinen	J. Blumbergs
Opetus "		E. Ziemels
Sosiali "		Vl. Rubulis
Maanvilj. "	entinen	M. Gailits
v.a. ulkominis-		
teriön johtaja		G. Albats
v.a. oikeusmi-		
nisteriön joht.		E. Brikovskis

Tämä hallitus perustuu koko latvial. oikeiston, suurimman osan keskustaa ja osan minoritetteja kannatukseen. Jos Ulmanis olisi ryhtynyt aikaisemmin hallitusta muodostamaan, olisi hallituskriisi tullut lyhempi, mutta hän oli kiinni muissa töissä, nimittäin latvialais-liettualais-ten taloudellisten neuvottelujen istunnoissa latvialaisen valtuuskunnan puheenjohtajana.

Ulmaniksen uuden hallituksen tärkeimpiä tehtäviä tulee olemaan maan taloudellisen aseman parantaminen tuontia supistamalla ja tullimaksuja korottamalla, halvan luoton hankkiminen maanviljelykselle, teollisuudelle ja kaupalle, teiden parantaminen, kauppasuhteiden kehittämisen etenkin Venäjään nähden. Kaiken taloudellisen toiminnan päämääränä tulee olemaan ensi sijassa maatalous.

Reinoldy Wanden

Prenel

Suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

Riga, 31/12 1925.

W N:o 1041.

ULKOASIAINMINISTERIÖ			
N:o	4	1560 K	26
	5/I. 26	-	2

K. Herra Ministeri,

Raportti N:o 102 Latviasta

jossa:

- 1) Uuden Ulmanis-hallituksen ohjelmasta (siv. 1)
- 2) Tshitsherin Riassa (siv.3)

lähetetään tämän mukana 5 kpl.

Vastaanottaa, Herra Ministeri, vakuutus mitä syvimmästä kunnioituksestani

Rein. Sylvander

K. Herra

Ulkoasiainministeri S e t ä l ä,
Helsinki.

Riga, 30/12 1925.

Raportti N:o 102 Latviasta

Uuden Ulmanis-hallituksen

ohjelmasta

saan kunnioittaen tiedottaa Latvian ulkoministeriön mukaan seuraavaa:

Reconnaissant que la principale tâche du nouveau Gouvernement est d'améliorer la situation économique de l'État, le Gouvernement accordera toute son attention à la politique économique, et d'abord en équilibrant le bilan de notre commerce extérieur. Le Gouvernement pense atteindre ce but en élevant les droits de douane sur l'importation, surtout en ce qui concerne les articles de luxe. - Il fera tout son possible pour que la production agricole soit protégée au même titre que l'industrie, en assurant aux produits locaux des prix rémunérateurs en harmonisant les droits de douane sur le froment et la farine de froment et en affranchissant de tout droit le seigle et les fourrages. - Il s'efforcera, à l'aide de primes, d'obtenir les prix du seigle répondant aux frais de culture. Le monopole du lin sera conservé, mais les bénéfices réalisés par l'État ne devront pas dépasser les dépenses entraînées par l'entretien de ce monopole. L'industrie sera encouragée dans toutes les branches où la matière première se trouve sur place. Les sinistrés de la guerre et les nouveaux fermiers ont droit à un crédit à long terme. Il convient de réaliser par voie législative l'attribution des indemnités pour pertes subies en temps de guerre. Jusqu'à conclusion d'un emprunt ces indemnités seront payées sur les sommes prévues au budget. Par l'amélioration des voies de communication il est indispensable de créer un fonds spécial des routes. Les localités qui ne sont pas desservies par des chemins de fer doivent être pourvues d'urgence de bonnes chaussées. La corroboration des nouvelles exploitations sera accélérée et, pour élargir le fonds de terres, le Gouvernement donnera tous ses soins au dessèchement des terres forestières et marécageuses. Le fonds de terres sera agrandi de tous les terrains se trouvant aux centres des anciennes grandes propriétés dont les fermiers ne respectent pas le contrat conclu avec l'État. L'agrandissement des petits biens de Latgalie doit être réalisé avec l'appui de la Banque agraire. Au bord de la mer, sur une largeur de 3 kilomètres, les pâturages et les prés seront donnés aux pêcheurs, et marins et pêcheurs assurés contre les accidents.

Il est nécessaire de voter d'urgence la loi sur les améliorations des terres, d'augmenter le nombre des arpenteurs en Latgale, d'encourager la navigation et la pêche, d'accorder des crédits bon marché aux pêcheurs.

Il faut alléger le fardeau des impôts en tenant compte de la faculté de paiement de chacun. L'impôt sur le revenu est à supprimer à la campagne.

Il convient aussi de réduire le nombre des divertissements, des spectacles ainsi que le nombre des fonctionnaires et le budget de l'État, d'encourager la coopération, de trouver des crédits pour les besoins de l'exportation, de contracter un emprunt extérieur pour élever la force de production.

Dans la politique intérieure il faut affermir l'organisation démocratique de l'État. La constitution de groupements de l'auto-défense dans les campagnes doit être élaborée sur les bases actuelles, à l'écart de toute politique. L'inviolabilité des personnes sera garantie et l'activité culturelle des minorités assurée dans les limites actuelles.

Dans la politique extérieure nous garderons de bonnes relations avec tous les États, principalement avec les Pays voisins. Les intérêts de la Lettonie seront défendus énergiquement devant la Société des Nations on ce qui concerne la position présentée par l'ancienne noblesse au sujet de la réforme agraire.

Les instituteurs contiennent à être payés par l'État là où ils l'ont été jusqu'à présent. - La législature sociale assure contre les accidents les ouvriers agricoles. Les habitants de la campagne auront droit aux soins médicaux. Dans la politique scolaire le principe de l'école unique sera sauvegardé.

Riga, 31/12 1925.

Tshitsherin Riassa.

Neuvosto-Venäjän ulkoasiainkomissari Tshitsherin viipyi matkallaan Berlinistä Moskovaan noin 12 tuntia Riassa jouluaattona. Jos tahdosi verrata vastaanottoa Riassa ja Kovnossa, niin olisi myönnettävä että Kovnossa yleensä hänen käyntinsä herätti suurempaa innostusta ja huomaavaisuutta, mikä on luonnollistakin, koska Liettua on politisesti lähempänä Venäjää kuin Latviaa. Mutta toiselta puolen ei suinkaan voi sanoa, että Latvia olisi mitenkään laiminlyönyt huomattavan politikon vastaanottoa, koska Latvian hallitus uhrasi jouluaaton suurille päivällisille ja illanvietolle Tshitsherinin kunniaksi, ja useitten sellaisen mieliharmiksi, jotka olisivat mieluummin viettäneet jouluaaton perheensä keskuudessa. Sitäpaitsi piti presidentti Tschakste hänelle lunchin ja Venäjän tšekäläinen edustaja teekutsut, joten ulkonaista juhlamista ja kestitystä oli "ohjelman täydettä" Riassakin. Vieraskäynnit Riassa olivat samat kuin Kovnossa (presidentin, pääministerin, ulkoministerin ja eduskunnan puhemiehen luona). Sillävälin ehti Tshitsherin antaa lyhyen naastattelun Riian sanomalehdille kertoen vaikutelmiaan Europan-matkastaan, jonka tarkoituksena sanoi olleen terveytensä hoito ja kylvyt. Kun ulkomaitten hallitusmieniä kuitenkin oli ollut vaikea olla tapaamatta, oli näitten kanssa vaihdettu ajatuksia kulloinkin kysymyksessä olevain maitten suhteista. Hänellä ei ollut tehtävänänsä pitää minkäänlaisia neuvotteluja, mutta siitä huolimatta oli hän saavuttanut hyvin huomattavan politisen tuloksen, allekirjottaessaan venäläis-turkkilaisen neutraliteetti sopimuksen, jolla, kuten oli sanonut, ei ole sotilaallista luonnetta, vaan joka kuuluu niihin sopimuksiin, jotka lujittavat rauhaa. Oli pitänyt Latvian ja SSSR:n välejä ystävällisinä ja luottamuksellisinä ja sanonut olevansa valmis näitä välejä vieläkin syventämään mainitussa hengessä.

Tavatessani Tshitsherinin, jonka kanssa olen tullut tutuksi noin parikolme vuotta sitten eräässä konferenssissa Riassa, kysyin miltä Riika nyt näyttää vuosien jälkeen, mihin hän vastasi kaupungin samoin kuin nähtävästi koko maankin sillä alkaa edistyneen huomattavasti. Keskustelun kuluessa mainitsi hän vielä, että oli paluumatkalla nimenomaan Kovnon ja Riian kautta sentähden, että antoi näille maille siksi suuren politisen merkityksen, ettei sopinut "ajaa läpi" pysähtymättä tai palata samaa tietä. Koettaessani tiedustella matkansa tuloksia länsi-Europassa, hän ei niistä ollut halukas kertomaan, mutta mainitsi kuitenkin olevansa matkaansa tyytyväinen. Todellisuudessa hän ei liene sitä ollut, koska oli

eräälle läheisemmälle tuttavalleen sanonut ettei matkansa johdosta ole syytä illoita. Ranskassa ei yleinen mielipide ole Venäjän kansaa, vaan III internationales vastaan ja tämä tekee menestyksellisen politisen työn sangen vaikeaksi. "Ilon syytä" vähentää vielä se että lainahankkeesta ei ollut tullut mitään, Englannille ei ollut mahtanut mitään eikä sen ulko-ministeri ollut ottanut Tshitsheriniä edes puheilleen eikä Saksaan nähden ole suinkaan sanottu, että välit pysyisivät entisellään. Sekä Tshitsherin että Venäjän tšakl. edustaja ovat minulle selittäneet aivan samalla tavalla, että Venäjän-Saksan suhteet riippuvat nyt Saksasta ja tehneet sen sel-laisessa äänilajissa, että tyytymättömyys Locarnoon on selvästi tullut ilmi. Täällä on Venäjän-Saksan suhteista puhuttu siihen tapaan, että saa nähdä eteneekö Venäjä Saksasta, jos saa Ranskasta korvausta (esim. politi-sen sopimuksen) mutta Ranska pitänee edelleen kiinni yhteisymmärryksestä Englannin kanssa, joten Ranskasta ei nykyisin ole Venäjälle toiveita. Baltian maitten politikasta Tshitsherin mainitsi, että kunhan nämä maat nyt vain ymmärtäisivät parastaan eivätkä antautuisi vaarallisten länsi-valtain, esim. Englannin johdettaviksi, joka pyrkii Itämerelle yksinval-tiaaksi. Täällä on ikäänkuin ilmassa tuntua, että tulee nyt Englanti vai Venäjä saamaan enemmän vaikutusvaltaa kun Ranskan vaikutus on vähentynyt. Myöskin Tshitsherinin sanoista käy ilmi, ettei hän hevin voi unohtaa Ve-näjän kilpailijaa Englantia, jossa "työväenhallitus" joku aika sitten kukis-tettiin. Sanotaan, että Venäjän markkinat ovat vaikuttava realinen faktumi sen politikan vaikutuksen lujittamiseksi Baltikumissa, mutta vaikka onkin totta, että Baltikum kärsii Venäjän markkinain poissaolosta, niin on Liet-tuan ja etenkin Latvian talouspolitikka ollut Venäjään nähden sangen varo-valista ja pyrkinyt laajentamaan tuotantoaan etupäässä länsi-Europan mark-kinoita silmällä pitäen.

Tshitsherinin joustavuudesta ja kyvystä olla intresantti, jopa ra-kastettavakin, puhuttiin täällä yleisesti. Hänellä on ihmeteltävän hyvä muisti ja kyky mukautua nopeasti ja edullisesti mitä vaikeimmassakin tilan-teessa. "Mustapäitten talon" loisteliaissa suojissa, joissa päivälliset ja illanvietto annettiin, hän osasi olla parin kolmen sadan kutsuvieraan "polt-topisteenä" ja hänen kieltämätön intelligenssinsä kannatti huomattavasti mielialaa. Oli kohtalokasta: siinä käveli nyt hiljaa Ruotsin kuninkaitten ja Venäjän keisarien suurten muotokuvien edessä Neuvosto-Venäjän diplomatian johtaja latvialaisen isäntäväen ympäröimänä -- latvialaiset ei vät jättäneet Tshitsheriniä hetkeksikään muitten seuraan -- arvostellen mikä muotokuva oli onnistunut mikä ei. Hän tarkasteli vanhan historiallisen talon muitakin aar-

teita huolella ja iloisekaisella tyydytyksellä.

Pöydässä hän oli kohtelias kunniavieras. Uusi pääministeri Karlis Ulmanis piti hänelle venäjäksi seuraavan pienen puheen:

Herra Kansankomissari. Lausuessani Teidät Latvian hallituksen ja omassa nimessäni tervetulleeksi Riikaan, pyydän saada lausua myös sen vakaukseni, että Teidän käyntinne Riikassa on lujittava jo ennestään hyviä naapurussuhteita SSSR:n ja Latvian tasavallan välillä. Minä puolestani olen valmis panemaan kaikki voimani näitten naapurussuhteitten kehittämiseksi siinä mielessä, että Te ja Teidän hallituksenne myös niin tekevät. Mitä tulee sellaisiin politisiin ja taloudellisiin kysymyksiin, jotka vielä ovat maittemme välillä avoinna, niin ei ole oleva vaikeata löytää sellainen ratkaisu, joka voi tyydyttää molempia valtioita. Erikoisella mielihyvällä pyydän saada mainita toimenpiteestä, joka hiljakkoin tehtiin valtioittemme molemminpuoliseksi informoinniksi. Toivon että tämä toimenpide johtaa taloudellisten suhteitten kehittämiseen edelleen ja edistää maittemme taloudellista kukoistusta. Valittaen sitä, että Teidän täytyy niin pian jättää maamme ja toivotaan Teille terveyttä minä kohtan maljani luovalle työlle ja taloudellisten suhteitten edistämiseksi Latvian tasavallan ja SSSR:n välillä."

Yleiseksi hämmästykseksi vastasi Tshitsherin selvällä latviankielillä:

"Minä kiitän Teitä sydämmellisesti, herra Pääministeri, minulle osotetuista sanoista. Olen syvästi liikutettu ystävällisestä vastaanotosta ja jään Teidän kanssanne vakaumuksen, että on välttämätöntä saada hyvät välit molempien naapurimaitten välille. Eläköön Latvian kansa."

Sitten kansankomissari puhui venäjäksi molempien kansojen historiallisista suhteista ja politisestä lähenemisestä, jolle latvialaisen delegation äskeinen käynti Moskovassa on antanut vauhtia. Tshitsherin toivoi, että työ tähän suuntaan on menestyvä ja lausui vakaumuksen että molempien valtioiden politiset ja taloudelliset suhteet kehittyisivät mitä paraiten. "Eläköön politinen ystävyys".

Tshitsherinin sanat latviaksi herättivät säteilevää tyydytystä ja iloa latvialaisten kasvoilla ja kansanomaiselta pääministeriltä pääsi hyvätuulinen bravohuudahdus. Ihmeteltiin, miten Tshitsherin oli oppinut latviaa "niin paljon" ja lausuttiin monenlaisia arveluita. Yksi tiesi että hän — aatelismies kun on — on saksalaisen paronittaren poika Baltian maista ja että olisi äidiltään oppinut latviaa jonkun verran, toinen sanoi että se oli päntätty Venäjän takälähetystössä hänen päähänsä, mutta itse hän sanoi vieressään istuvalle rouvalle, että olen oppinut Moskovassa, jos-

sa meillä on niin paljon latvialaisia.

Täällä on huhuttu paljon siitä, että olisi salaa neuvoteltu erinäisistä tärkeistä kysymyksistä, mutta varsinaisia neuvotteluja ei ole Tshitsherinin kanssa täällä käyty. Puhetta on kyllä ollut hänen kanssaan kauppasopimuksesta, jonka molemmat naapurimaat haluavat solmia -- aluksi ehkä väliaikaisen, jottei aikaa kuluisi liikaa. Myös arbitrage ja "pacte de non-agression" ovat olleet puheen aiheena, mutta kuten hyvin on ymmärrettävissä, ei Tshitsherin halunnut ryhtyä edes valmisteleviin neuvotteluihin, koska oli ollut liian kauan (noin 3 kk) poissa kotoa ei siis ollut Moskovan asiain tasalla. Kauppasopimuksesta voi hyvinkin tulla tosi, mutta arbitragesta ja Latvian sen yhteyteen haluamasta "pacte de non-agressiivista" ei voi vielä mitään toivoa, sillä Venäjän kanta on se, ettei voi parvareista ja kommunisteista saada käytännössä välitystuomioistuimelle puolueetonta lautakuntaa.

Reins, Lykvaanden

Meierovics ulkomaamatkastaan.

Toissa päivänä palasi Latvian ulkoministeri Meierovics ulkomaamatkaltaan, joka on kestänyt lähes viisi viikkoa. Kuten sähkösanomat jo ovat tienneet kertoa on min. Meierovics matkallaan ollut puheissa ja neuvotteluissa Europan johtavain politikkojen kanssa Lontoossa, Parisissa, Berlinissä Roomassa, Wienissä, Praagissa, Varsovasa ym. Seuraavassa pyydän saada selostaa haastattelua, jonka min. Meierovics eilen täällä antoi Latvian sanomalentimiehille, joille kertoi matkastaan ja sen tuloksista.

Etupäässä kolme tärkeätä politista kysymystä oli vaatinut persoonallisia neuvotteluja lännessä: Geneven protokolla ja varmuussopimus, balttilaisten valtakuntain suhde naapureihin ja länsivaltoihin ja Latvian suhde Kansainliittoon. Mitä Geneven protokollaan tulee, oli min. Meierovics sanonut -- niin sitä ei voi pitää lopullisesti haudattuna eikä myöskään täysin elinvoimaisena. Syyskuussa kokoontuva Kansainliiton täysi-istunhossaan ei tulle tässä asiassa mitään muuttamaan ja protokollaa edustavat lukuisat valtakunnat tulevat palaamaan asiaan myöhemmin. Näin ollen voi sanoa tämän asian olevan lepäämässä. Varmuussopimus sitä vastoin, sen jälkeen kuin Saksa viime kesäkuun 16 p:n nootissa vastaa Ranskan noottiin tavalla, joka antaa hyviä toiveita, viittaa t loksellisiin neuvotteluihin. Englannin-Ranskan vastaus on odotettavissa lähimpinä viikkoina ja sopimuksen aikaansaantiin nähden ollaan sangen optimistisia. Ja suurimmat optimistit pitävät joka tapauksessa anglo-ranskalaista allianssia melkein varmana. Sopimuksen aikaansaanti on tärkeätä Latviallekin. Ja vaikka ei sopimus annakaan yhtä suuria vakuuksia kuin protokolla, niin sen aikaansaanti epäilemättä olisi huomattava askel rauhan varmentamiseksi. Ehtona yhteisymmärrykselle ent. liittoutuneitten ja Saksan välillä on Saksan tulo mukaan Kansainliittoon, mikä ^{ennen/} Kansainliiton istuntokauden alkua/ syyskuussa ei lyhyen ajan vuoksi ennätä tapahtua, mutta mikä ei myöskään kovin kauan tule antamaan odottaa itseään.

Mitä tulee balttilaisten ^{maitten} ~~naapureiden~~ suhteeseen naapureihin ja länsivaltoihin, niin Latvian ja Viron pyrkimyksiä suhteitten kehittämiseksi tähän suuntaan vaikeuttaa suuresti Liettuan-Puolan yhä ratkaisematon konflikti. Mutta tämän kysymyksen ratkaisun painopiste on etsittävä. Kaikkien maitten johtavat politikot olivat poikkeuksetta toivoneet hyvien välien aikaansaantia mainittujen konfliktissa o-

Meierovics ulkomaamatkastaan.

Toissa päivänä palasi Latvian ulkoministeri Meierovics ulkomaamatkaltaan, joka on kestänyt lähes viisi viikkoa. Kuten sähkösanomat jo ovat tienneet kertoa on min. Meierovics matkallaan ollut puheissa ja neuvotteluissa Europan johtavain politikkojen kanssa Lontoossa, Parisissa, Berlinissä Roomassa, Wienissä, Praagissa, Varsovasa ym. Seuraavassa pyydän saada selostaa haastattelua, jonka min. Meierovics eilen täällä antoi Latvian sanomalehtimiehille, joille kertoi matkastaan ja sen tuloksista.

Etupäässä kolme tärkeätä politista kysymystä oli vaatinut persoonallisia neuvotteluja lännessä: Geneven protokolla ja varmuussopimus, balttilaisten valtakuntain suhde naapureihin ja länsivaltoihin ja Latvian suhde Kansainliittoon. Mitä Geneven protokolla tulee, -- oli min. Meierovics sanonut -- niin sitä ei voi pitää lopullisesti haudattuna eikä myöskään täysin elinvoimaisena. Syyskuussa kokoontuva Kansainliiton täysi-istunnossaan ei tulle tässä asiassa mitään muuttamaan ja protokollaa edustavat lukuisat valtakunnat tulevat palaamaan asiaan myöhemmin. Näin ollen voi sanoa tämän asian olevan lepäämässä. Varmuussopimus sitä vastoin, sen jälkeen kuin Saksa viime kesäkuun 16 p:n nootissa vastaa Ranskan noottiin tavalla, joka antaa hyviä toiveita, viittaa tuloksellisiin neuvotteluihin. Englannin-Ranskan vastaus on odotettavissa lähimpinä viikkoina ja sopimuksen aikaansaantiin nähden ollaan sangen optimistisia. Ja suurimmat optimistit pitävät joka tapauksessa anglo-ranskalaista allianssia melkein varmana. Sopimuksen aikaansaanti on tärkeätä Latviallekin. Ja vaikka ei sopimus annakaan yhtä suuria vakuuksia kuin protokolla, niin sen aikaansaanti epäilemättä olisi huomattava askel rauhan varmentamiseksi. Ehtona yhteisymmärrykselle ent. liittoutuneitten ja Saksan välillä on Saksan tulo mukaan Kansainliittoon, mikä ^{ennen/} Kansainliiton istuntokauden alkua/ syyskuussa ei lyhyen ajan vuoksi ennätä tapahtua, mutta mikä ei myöskään kovin kauan tule antamaan odottaa itseään.

Mitä tulee balttilaisten ^{maitten} ~~naapureihin~~ suhteeseen naapureihin ja länsivaltoihin, niin Latvian ja Viron pyrkimyksiä suhteitten kehittämiseksi tähän suuntaan vaikeuttaa suuresti Liettuan-Puolan yhä ratkaisematon konflikti. Mutta tämän kysymyksen ratkaisun painopiste on etsittävä. Kaikkien maitten johtavat politikot olivat poikkeuksetta toivoneet hyvien välien aikaansaantia mainittujen konfliktissa o-

levain maitten välillä. Latvian politiikkaa, lähestyä Liettuaa ,oli pidetty yleensä luonnollisena. Suhteitten yhä kehittyvää konsolidointia balttilaisten ja muitten maitten välillä oli suurvaltain puoleltakin pidetty suotavana. Min. Meierovics oli huomauttanut, ettei hän suinkaan ollut ottanut tentäväkseen Liettuan-Puolan konfliktin ratkaisua, kuten eräältä taholta lienee ilmotettu, mutta oli lisännyt, että jos hänen puoleensa kääntyttäisiin tällaisessa tarkoituksessa, niin hän luonnollisesti ei tulisi kieltäytymään.

Latvian suhteesta Kansainliittoon ja Kansainliiton neuvoston suhteesta petitioon agrariasioissa, joissa Latvian saksalaiset parronit ovat kääntyneet Kansainliiton puoleen, oli min. Meierovics sanonut, että viimeksi mainittu petitiokysymys on vielä alvan selvittämättä, koska petition tekstiä ei ole vielä virallisesti jätetty neuvoston jäsenille. Kansainliiton sihteristö odottaa nimittäin vielä Latvian hallituksen vastausta jättääkseen molemmat asiakirjat yhtä aikaa Kansainliiton neuvoston jäsenille. Muitten Kansainliiton neuvoston jäsenten keskuudessa, joita haastateltu oli tavannut — nimittäin Englannin, Ranskan, Italian, Belgian ja Tshekkoslovakian ulko-ministerit — oli ollut sellaisia, jotka ymmärtävät täydelleen Latvian kannan ja liittyvät siihen, kun sitä vastoin toiselta puolen ei vielä oltu tahdottu lausua lopullista kantaa asiassa. Joissakin paikoissa oli ollut havaittavissa vihjauksia, että Latvian heikko kohta asiassa on siinä, että latvialaiset ovat sanoutuneet irti korvausperiaatteesta.

Matkansa käytännöllisistä tuloksista oli min. Meierovics ensin selostanut tuloksia Kovnossa, jossa hän oli matkansa länteen alkanut. Kun haastattelu ei tuo mitään uutta siihen, mitä Ministeriölle minulla oli kunnia kertoa raportissani No 127 Liettuasta (Kaunas 3/7-1925), niin en enää siihen kohtaan pysähdy.

Berlinissä oli min. Meierovics Japanin lähettilään (K. Honda) kanssa allekirjottanut 4/7 Latvian-Japanin kauppasopimuksen. Mainittakoon muista kauppasopimuksista, että hän 7/7 allekirjotti Latvian-Belgian kauppasopimuksen Brysselissä (ulkomin. Vanderwelden kanssa) ja Latvian-Italian kauppasopimuksen Roomassa 25/7 Mussolinin kanssa. Kauppasopimukset ovat tehdyt suosituisuusperiaatteella. Italian kanssa tehdylle sopimukselle on annettava, kuten haastateltu oli huomauttanut, mainittavaa politista merkitystä, koska Italia pitää tällaisia sopimuksia vähemmän taloudellisina kuin politisina ystävyyssopimuksina. Toiveet Italian kanssa eivät ensin olleet suuria, mutta kun sopi-

mus kuitenkin allekirjotettiin, huolimatta vielä järjestämättömiin agrariasioista Italian alamaisten kanssa, niin todistaa se, että Italia tahtoi uusia traditionellin ystävyysuhteensa Latviaan.

Berlinissä Saksan hallituksen kanssa tapahtuneissa neuvotteluissa oli käsitelty sotavahinkojen korvausta, vieraannettujen maatilain korvausta ja kauppalaivain takaisinluovutusta. Saksan kanssa Min. Meierovics myöntää, etteivät neuvottelut johtaneet suotuisiin tuloksiin, koska kosketellut kysymykset ovat sangen vaikeita. Jonkun verran lähemmäksi päästiin Berlinissäkin, sillä yhteinen pohja neuvottelulle löydettiin. Muuta kosketeltuja ja toistaiseksi vielä avoimiksi jääneitä kysymyksiä ovat Latvian-Saksan kauppasopimus, jota suunnitellaan suosituimmuus periaatteelle, ja arbitragesopimus.

Lontoossa min. Meierovicsin siellä ollessa vakautettiin Latvian velka Englannille, joka ensin vaati yli 2 miljoonaa puntaa sotaväen varustamisesta aseilla ym, mutta on summa vähitellen saatu tingityksi 950.000 puntaan. Kuluneelta ajalta ei lasketa ensinkään korkoa mutta tulevilta 30 vuodelta, jonka ajan kulussa laina on maksettava, 5 o/o.

Lopuksi oli haastateltu kertonut yleisistä matkahavainnoistaan ja maininnut missä maassa hän oli hallituksen vieraana missä ei. (Kovnessa, Varsovassa, Praagissa ja Roomassa hallituksen vieraana).

Käytän tilaisuutta mainitakseni tässä yhteydessä, että jotkut poliittiset puolueet ja ryhmät ovat käyttäneet agitatorisessa tarkoituksessa hyväkseen min. Meierovicsin matkaa. Niinpä oikeistolatvialainen "Latvijas Sargs" rummutti lukijoilleen suurista vastaanotoista ja päivällisistä, joita min. Meierovics ulkomailla antoi "latvialaisen veronmaksajan kustannuksella". Myöskin "Sozialdemokrats" on vaatinut selvitystä matkan tarkoituksesta, vaikka ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja on lehden toimituksen jäsen ja tietää siis paremmin kuin muut asian. Valheellinen huhu, että min. Meierovics olisi muka Berlinissä allekirjottanut sopimuksen, jossa lupaa Latvian saksalaisille autonomisia kulturioikeuksia liian paljon ym, nerätti aikanaan täällä hälinää, mutta asettui heti, kun asian oikea laita alkoi selvetä, ettei nim. min. Meierovics ollutkaan Berlinissä Saksan kanssa sopimusta allekirjottanut.

Reino Lybrand

UM 5c 16

no 98/1925

2

Suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

U Riika, 14/9 1925.
N:o 799.

Print

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N:o 131 / 1295 KO 25
22/9. 25 - 1

K. Herra M i n i s t e r i,

Raportti N:o 98 Latviasta

jossa:

Riian näyttely-messuista

lähetetään tämän mukana (5 kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutus mi-
tä syvimmästä kunnioituksestani

Reino Lylyvaara

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n,

Helsinki.

Riian näyttely-messujen

tuloksista olen nyt saanut tilastoa, minkä johdosta pyydän saada palata asiaan.

Messutoimisto ilmottaa nyt eri valtioitten ja ulkolaisten firmojen osanoton 1925 vuoden näyttely-messuihin seuraavanlaisiksi:

Valtio	Pinta-ala m ²	Toiminim.lukumäärä
Latvia	12209	422
Saksa	1850	138
Puola	19	2
Tšekkoslovakia	235	12
Ranska	181	11
Englanti	679	23
Ruotsi	600	45
Itävalta	48	8
Viro	189	4
Amerikka	174	10
Suomi	225	27
Tanska	527	14
Sveitsi	381	47
Belgia	13	3
Italia	165	4
Venäjä	632	34
Unkari	10	2
Liettua	2	1
	<u>18139</u>	<u>807</u>

Tämän tilastoon on suhtauduttava varovaisuudella, sillä ainakin mitä suomalaisiin firmoihin tulee on luku 27 paljon suurempi todellista, sillä 17 suomalaista firmaa tai niiden tuotteita oli edustettuna. Luku 27 on yksinkertaisesti otettu messuluettelosta, jossa firmamme kai erehdyksestä olivat painetut kahteen kertaan, mutta nähtävästi hätäisesti tilastoa tehtäessä otettiin useimmat firmat luettelosta samoin kahteen kertaan. Olen toisaaltakin kuullut epäiltävän numerojen todenperäisyyttä. Hollannista ja Danzigista päinvastoin sanotaan olleen parin firman mukana. Ulkolaisten firmojen luku ei ollut missään tapauksessa enemmän kuin 375, jossa tapauksessa se olisi kasvanut 10:llä viimevuotisesta lukumäärästä. Ulkolaisten firmojen käyttämä ala oli viime vuotisesta vähenynyt noin 300 neliometriä. Mitä tulee Latvian firmoihin oli niitä 1924 ollut 260, joten lukumäärä sen mukaan olisi kasvanut 162, mikä voi olla mahdollista, sillä Latvian firmojen tapana on kun saavat tenttaansa tai liikkeensä pystyyn tulla messuille "näyttämään itseensä". Tulokkaat ovat siis etupäässä uusia toiminimiä. Todennäköisesti tulee Latvian toiminimien luku ensi messuillakin kasvamaan ulkomaalaisten jäädessä entiselleen. Olen tänä vuonna Suomen messuosaston paikallisena toimitsijana tullut käytännössä huomaamaan useita mielenkiintoisia seikkoja. Koettaessani saada näyttely-messuilla Suomen tuotantoa mahdollisimman vahvasti edustetuksi ja sen edustajia lukuisasi "mukaan", saatoin panna merkille, että Riassa suomalaisten tuotteitten edus-

tajain luku on yhä kasvanut, mutta jotkut kieltäytyivät tulemasta "mukaan" peläten kuluja (ja sanoen "Izstaden" (Näyttely) yhtiön kannattavan tarpeen kyvin muutenkin ja jakavan lähes 60 o/o osinkoa). Suomen Messujen tuotantoamme kohtaan osottamasta suuresta harrastuksesta tuli osanotto kuitenkin tänä vuonna hyvin halvaksi, mikä herätti suom. osanottajissa tyytyväisyyttä ja toivottavasti halua ottaa ensi vuonnakin osaa. Kuulin myös osanottajain yleensä (ei ainoastaan Suomalaisten) harkitsevan osanoton hyödyllisyyttä siinä mielessä, että johtaako osanotto kauppoihin ja mainitsevan, että kun Riian messuille Izstade O/Y pyrki ansaitsemistarkoituksessa antamaan kansanjuhlan leiman, niin osanotto kannattaa "paikan päällä" etupäässä sellaisille, jotka myyvät messupaikalla yleisölle vähittäin rihkamaa ja etenkin suklaata, makeisia, hajuvesiä, virvotusjuomia jne. tai halpoja talouskaluja. Huokeat maanviljelyskoneet voivat ^{myös} sellaisen yleisön joukosta löytää ostajan. Muutamat suuret firmat ovat suorastaan paheksuneet tällaista järjestelyä, mutta tulleet reklamitarkoituksessa kuitenkin "mukaan". Izstade O/Y ei kuitenkaan tahdo luopua "markkinayleisön" antamista tuloista, ja eräältä kannalta ainakin voi sitä puolustaakin, koska se voi levittää taloudellista edistysmieltä suureen yleisöön ja kansaan. Muistan miten talvella 1924 n.s. messukonferenssissa Latvian ja Puolan edustajain mielipiteet olivat aivan vastakkaiset juuri siinä asiassa minkälaista yleisöä on koetettava saada messuille. Puola kannatti nim. vain todella ostoista intressoitua yleisöä ja sanoi nimenomaan että kaikilta muilta olisi pääsy kiellettävä, toisin sanoen rajatuttava liikemiehiin.

Mutta näyttää siltä, että mielenkiinto näyttelymessuja kohtaan alkaa heiketä. Izstade ei enää ilmota paljonko kauppoja tai mistä summasta niitä on tehty, vaan tyytyy sanomaan: "Huolimatta epäedullisista taloudellisista olosuhteista olivat liiketoimet messuilla aivan tyydyttävät. Suurimmat kosketustoimet tehtiin maanviljelys- ja myllykoneiden, imukaasu- ym. moottorien, täydellisten myllylaitosten, puun ja metallin jalostuskoneiden, huonekalujen, tekstiilin, automobilien, granittitöiden jne. alalla". Sitäpaitsi väheni messuilla käyneen suuren yleisön luku 35.000 hengellä (tänä vuonna 140.000 kävijää). huolimatta siitä, että messureklaamia oli tehty ainakin saman verran kuin edellisinä vuosina. Mainittakoon että Liettuasta kävi messuilla noin 5.000 henkeä (etupäässä ekskursantteja).

Vaikka Riian liikkeiden luku on nyt noin 30 o/o suurempi kuin ennen sitä, jolloin Riian asukasluku oli 230.000 suurempi kuin nyt (320.000), joten tarjonta ilman messujakin on nyt tarpeen laajaa ja monipuolista, niin mielestäni, kun harkitsen asioita, jotka ovat puolesta tai vastaan, olisi osanottoa messuihin täällä vielä kannatettava, koska se ainakin on tuotteitamme tunnetuksi tekemistä, mutta useissa tapauksissa (etenkin nyvän agentin

välityksellä) myös kaupaksi saamista edellyttäen, että myönnytään lyhytaikaiseen luottoon (vrt. kirjeeni 792, josta tässä jäljennös mukana) jota esim. Saksan, Ruotsin, Tanskan, Tshekkoslovakian ym. maiden firmat käyttävät täällä aivan yleisesti ilman valtiottensa välitystä (vientiluotto² joka esim. Ruotsilta taitaa jäädä käyttämättä).

Messujen luonne oli tänä vuonna ylivoimaisesti maanviljelyksen, etenkin pienviljelyksen kysynnän tyydyttämistä, vaikkakin jotkut muut osastot, kuten automobilit olivat kovasti lisääntyneet.

Reinoldy Landers

Riga. 14/9 1925.

N:o 792.

Ulkoasiainministeriö,

Helsinki.

Vilpaten ministeriön kirjelmään N:o 13115, 15/7 -25, saan
täten kunnioittaen tiedottaa:

1) että kuluvan vuoden näyttely-messut Riigassa olivat 19 p:stä heinä-
kuuta 2 p:ään elokuuta "Izstade" (Näyttely-) yhtiön näyttelypaikalla kaupun-
gin laidassa, jossa yhtiöllä on sitä varten vuokrattuna noin 75.000 m² maa-
alue ja (ent.tehdas y.m.) rakennuksia ja jossa on noin 1, vastavarten raken-
nettua paviljonkia ja sitä paitsi kymmenkunta katosta (tai muuta mitättömäm-
pää rakennusta).

2) että näyttely-messut olivat yleisluontoiset edustuen sekä teolli-
suutta että maataloutta edelliseen ollessa ylivoimaisesti voitolla.

3) että näyttelyssä oli edustettuna 17 suomalaista toiminimeä tai
niiden tuotteita: "Anjo" (koneita), J.E. Forsman (graniittia ja kivit tuotteita)
Hyvinkään mustagraniitti O/Y (samoin), Veij. Jaakkola (puitakoneita), Kankaan
Paperitehdas (pergam.pap.) J. Koivisto (puutarnakoneita), kone- ja siltarak.
O/Y. (Lacta ja Wilks), E. Paalinen (arkkitenttuuria), Pietarsaaren Konepaja
(saanvilj.kon.), Porin Puuvilla (kankaita), O/Y Riihimäki (kristall. & purist.
lasitav.) Suomen Hinnatendas (baistareneja), Systema (konttoritarp.) Veij.
Wickström (moottoreja) W. Vlan Vilpatendas (villoja), Winter & Co (Deweco-saip-
puaa), joista ainoastaan 4 (Porin Puuvilla, Suomen Hinnatendas, Systema ja
Veij. Wickström) oli edustettuna omalla toiminimellään ja muut agenttien ja
edustajain kautta. Firmoista oli 15 "asukana" Suomen Paviljongissa.

4) että näyttelyssä tavarain asettelu antoi paljon toivoiselle varaa, etenkin oli suurin osa agenttien tuomia tavaroita huonosti asetettu näyttelille, mikä johtuu liian suuresta säästämisestä, kun ne 4 firmaa jotka olivat itse edustettuina olivat asetteluun tehneet tyydyttävästi. Suomen tavarain laatu ja pakkaus tyydyttävät yleensä ostajia, etenkin kun Latviassa metrinen systemi aikaa käytännössä tulla yleiseksi (lukuunottamatta maan kaakkoista osaa latgalaa, joka tässä suhteessa on vielä "takapajulla")

5) että eri mailta oli "mukana" 20 : Latvia, Saksa, Venäjä, Viro, Liettua, Puola, Suomi, Ruotsi, Tanska, Tanszig, Hollanti, Belgia, Englanti, Ranska, Sveitsi, Italia, Itävalta, Tšekkoslovakia, Unkari ja Amerika. Merkille voi panna selvästi, miten Latvian osanotto näyttelyssä kasvaa vuosi vuodelta sekä absoluutisesti että relativisesti. Ruotsi uhraa paljon ja oli täksi vuodeksi rakentanut olosuhteihin verraten suurenkon paviljongin (rakenn.kustannukset noin 25.000 Ls. = kultafrangia), jossa oli nyt ennen näyttelyllä olevain maanvilj.koneiden lisäksi huomattavan paljon pienotaustuotteita. Puolan paviljonki oli tänä vuonna sitävastoin sulettu, Ranskan paviljonki vuokrattu paikallisille firmoille. Venäjän paviljonkia oli laajennettu ja siinä oli nyt entisten "luonnontuotteiden" lisäksi näyttelyllä myös teollisuustavaroita. Saksa, Tšekkoslovakia, Englanti ja Tanska asettivat (ilman paviljonkeja) näyttelyllä etupäässä koneita (2 ensinnain. etupäässä maanvilj. koneita, Englanti voimakoneita, Tanska meljerkoneita).

6) että yhä laajempi osanotto olisi suotavaa, mutta jos ei suomalaisen tuottaja mukaudu maan kauppatilanteeseen (s.o. esim. ei myy luotolla) niin jää osanotto Suomen tunnetuksi tekemiseksi, kun tilanteeseen myöntyminen ja esim. lyhyt aikainen luotto johtaa myös tuloksiin. Olen tästä yhä uudelleen liikemiehille huomauttanut toimlessani tämän vuoden alusta, (jolloin konsuli, Banneberg-vainaja sairastui) aktivisemmin mukana ja ovat he vänitellen siirtymässä luottokauppaan, mikä on pääsääntöisesti aiheuttanut Suomen tunnin kasvamisen Latvi-

4) että näyttelyssä tavarain asettelu antoi paljon toivoiselle varaa, etenkin oli suurin osa agenttien tuomia tavaroita huonosti asetettu näyttelille, mikä johtuu liian suuresta säästämisestä, kun ne 4 firmaa jotka olivat itse edustettuina olivat asetteluun tehneet tyydyttävästi. Suomen tavarain laatu ja pakkaus tyydyttävät yleensä ostajia, etenkin kun Latviassa metrinen systemi alkaa käytännössä tulla yleiseksi (lukuunottamatta maan kaakkoista osaa latgalea, joka tässä suhteessa on vielä "takapajulle")

5) että eri mailta oli mukana 20 : Latvia, Saksa, Venäjä, Viro, Liettua, Puola, Suomi, Ruotsi, Ranska, Danzig, Hollanti, Belgia, Englanti, Ranska, Sveitsi, Italia, Itävalta, Tšekkoslovakia, Unkari ja Amerika. Merkille voi panna selvästi, miten Latvian osanotto näyttelyssä kasvaa vuosi vuodelta sekä absoluutisesti että relativisesti. Ruotsi uhraa paljon ja oli täksi vuodeksi rakentanut olosuhteihin verraten suurenkon paviljongin (rakenn.kustannukset noin 25.000 Ls. = kultufrangia), jossa oli nyt ennen näyttelyllä olevain maanvilj.koneiden lisäksi huomattavan paljon pienotaustuotteita. Puolan paviljonki oli tänä vuonna sitävästoin sulettu, Ranskan paviljonki vuokratti paikallisille firmoille. Venäjän paviljonkia oli laajennettu ja siinä oli nyt entisten "luonnontuotteiden" lisäksi näyttelyllä myös teollisuustavaroita. Saksa, Tšekkoslovakia, Englanti ja Tanska asettivat (ilman paviljonkeja) näyttelille etupäässä koneita (2 ensimmain. etupäässä maanvilj. koneita, Englanti voimakoneita, Tanska neijerikoneita)

6) että yhä laajempi osanotto olisi suotavaa, mutta jos ei suomalaisen tuottaja mukaudu maan kauppatilanteeseen (s.o. esim. ei myy luotolla) niin jää osanotto Suomen tunnetuksi tekemiseksi, kun tilanteeseen myöntyminen ja esim. lyhyt aikainen luotto johtaa myös tuloksiin. Olen tästä yhä uudelleen liikemiehille huomauttanut toimlessani tämän vuoden alusta, (joklain konsuli Danneberg-vainaja sairastui) aktivisemmin mukana ja ovat he väkivallalla siirtymässä luottokauppaan, mikä on pääasiallisesti aiheuttanut Suomen tunnin kasvamisen Latvi-

aan vuoden 1925 alkupuoliskolla 16 miljonaan Sak. (1924 sanalta ajalta 2,4 milj. Sak.) Mutta luoton käyttäminen edellyttää suurempaa ostajan tunteista, mikä on saavutettavissa hyvän agentin kautta, jollei firmalla ole omaa konttoria täällä.

7) että sanomalehdistö on yleensä tänä vuonna suhtautunut näytte-
lyyn välipitämättömämmin kuin ennen, sillä innostus ja harrastus näyt-
telyihin tuntuu vuosi vuodelta vähenevän. Suomi on lehdistönsä suhteel-
lisesti hiukan paremmassa asemassa kuin useat muut maat.

Ensi vuonna pidetään näyttely-messut Riiasa elo-syyskuun vaih-
teessa.

Pyydän saada viitata raporttiini N:o 98 latviasta, joka raport-
ti on juuri valmistumassa.

aan vuoden 1925 alkupuoliskolla 16 miljoonaa Sak. (1924 samalta ajalta 2,4 milj. Sak.) mutta luoton käyttäminen edellyttää suurempaa ostajan tunteista, mikä on saavutettavissa hyvän agentin kautta, jollei firmalla ole omaa konttoria täällä.

7) että sanomalehdistö on yleensä tänä vuonna suhtautunut näyttelyyn välipitämättömämmin kuin ennen, sillä innostus ja harrastus näyttelyihin tuntuu vuosi vuodelta vähenevän. Suomi on lehdistönsä suhteellisesti hiukan paremmassa asemassa kuin useat muut maat.

Ensi vuonna pidetään näyttely-messut Riisassa elo-syyskuun vaihteessa.

Pyydän saada viitata raporttini N:o 98 Latvian, joka raportti on juuri valmistumassa.

UM 5c16

no 99/1985

D

Suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

Riga, 9/10 1925.

N:o 858.

K. Herra M i n i s t e r i,

Rap. N:o 99 Latviasta

jossa:

Eduskuntavaalit

lähetetään tämän mukana (5 kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutus
mitä syvimmästä kunnioituksestani

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n,

H e l s i n k i.

Reino Lylyvaara

100 Latvia

Riga, 9/10 1925.

Raportti N:o 99 Latviasta.

Eduskuntavaalit

Latviassa suoritettiin t.k. 3 ja 4 p:nä entistä rauhallisemmin ja ilman erikoisempia häiriöitä (sillä m.m. oli väkijuomien myynti ja tarjoilu mainittuina päivinä kokonaan kielletty, minkä Latvian kielto lakikin olisi kieltänyt kokonaan lauantaina klo 12 päivällä asti). Tänä vuonna ovat vaalivalmistukset olleet myös entistä hiljaisempia ja ehdokkaat matkustelleet vaalipiireissään vähemmän kuin ennen. Samaan suuntaan on ilmeisesti ulkonainen "vaalikalastus" reklamien ja kaikellaisten ilmoitusten avulla käynyt. Senalla sanoen, vaalikiikko on jonkun verran asettunut. Todistaen että yleinen mielipide valitsijoilla on vakiintumaan päin ja ulkonaisen vaalitoiminnan vaikutus kansaan vähenemässä.

Tätä todistavat myös vaalitulokset, sillä huolimatta siitä, että vasemmistossa piireissä huhuttiin milloin vasemmiston milloin oikeiston voitto, ei puolueitten voimasuhteissa uudessa eduskunnassa tule tapahtumaan sanottavia muutoksia. Tämä johtuu tietenkin osaksi siitä, ettei poliittisessa elämässä ole noussut niin suuria ja "mullistavia" kysymyksiä, että ne olisivat voineet muutoksia aikaansaada, sillä puolueet ovat visusti välttäneet sellaisia kysymyksiä (kuten vieraannetun maan korvaus) jotka voisivat vähentää äänestäjien kannatusta.

Alempana pyydän saada julaista vaalitulokset t.k. 3-4 päivältä rinnastaen ne vuoden 1922 tuloksiin.

Vähemmistökansallisuudet: (Äärimmäinen oikeisto)	1922	1925
1. Saksalaiset	6	4
2. Venäläiset (Botshagov)	1	1
" (Koretski)	1	0
Vanhauskoiset (venäl.)	1	2
Oikeauskoiset (")	0	2
3. "Misroche" (juutal.)	2	1
Agudas Isroel (juutal.)	2	2
Zeire Zion "	1	1
4. Puolalaiset	1	2
	<hr/>	<hr/>
	15	15
Latvialainen oikeisto ja talonpoikaisliitto:		
Kristilliset-kansallismieliset	4	2
Talonmistajat	0	2
Kansallinen (talonpoikais)liitto	0	1
Kansallinen keskus (Berg)	4	3
Hävitettyt alueet (Gailit)	0	1
Talonpoikaisliitto (Ulmanis)	17	16
Vuostilalliset (Blodneeks)	0	3
	<hr/>	<hr/>
	25	28

Keskusta:	1922	1925
Demokr. sentrumi	6	5
Uustilalliset (Nonac)	3	3
Latvial.katolilaiset	1	1
Latgalen klerikalit	4	4
" demokratit	2	2
" talonpojat	1	2
" kansanpuolue	1	0
" työpuolue	4	2
Kat olilaiset (Kublitski)	0	1
	<hr/>	<hr/>
	22	20
 Vasemmisto:		
Vasemmistososialidemok.	32	32
Oikeisto- " "	5	4
Juutal.Bund	1	1
	<hr/>	<hr/>
	38	37
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Ynt.	100	100

"Latvialaisen oikeiston" pieni voitto on oikeastaan vain näennäinen, sillä vaikeata on vetää rajoja näin monen pienen puolueen kesken, jotka itsekin ovat erimielisiä siittä mihin ryhmään kuuluvat. Blodneckin uustilalliset voisi laskea myös keskustaan, jolloin keskustan ja latvial.oikeiston (ja talonpoikaisliiton) voimasuhde jäisi melkein entiselleen.

Mikä ylläolevassa luettelossa eniten herättää huomiota, on se, että Latviassa on niin paljon pikkupuolueita, etenkin vaalien aikana, jotka puolueet sitten eduskunnan toimiajan kuluessa jossakin määrässä sulautuvat yhteen. Ylläoleva luettelo osottaa, että "puolueitten" luku uudessa eduskunnassa tulee olemaan entistä suurempi ja hallituksen muodostaminen näin ollen entistä vaikeampaa.

Osanotto vaaleihin on nyt vähentynyt, 85 o/o äänioikeutetuista, oltuaan 1922 kokonaista 96 o/o.

Raino, Sylvander

UM 5c 16

no 100/1925

Suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

No 991

Riga, 1/XII-1925

Pränd

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 161/1300 K		25
4/12.25	-	1
KYLLIA		

K. Herra M i n i s t e r i,

Raportti No 100 Latviasta

jossa:

Taluskomission Venäjän mat-
ka

lähetetään tämän mukana (5kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, va-
kuutus mitä syvimmästä kunnioituksestani

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n

H e l s i n k i

Reinhold Lander

Raportti N:o 100 Latviasta.Talouskomission Venäjän matka.

Latviassa on viime vuosina oltu eri mieltä niihin mahdollisuuksiin nähden, voidaanko Latvian ja Venäjän välillä päästä vilkkaampiin kaupallisiin suhteihin vai ei. Yleensä on Latvian talouspolitiikka Venäjään nähden ollut sangen varovaista, eikä niitä suuria tehtaita, jotka Riiasa y.m. Latviassa työskentelivät Venäjän markkinoita varten ennen sotaa, ole pantu sodan jälkeen käyntiin Venäjän vaan länsimaiden markkinoitten vuoksi ja sittenkin vain pieni osa tehtaista. Näyttää siltä, että viime vuosien kuluessa niitten liikemiesten lukumäärä, jotka epäilevät mahdollisuuksia Venäjän markkinoilla, on kasvanut ylivoimaiseksi, joten Venäjän taloussuhteiden intoilijain lukumäärä on supistunut hyvin pieneksi. Moni tunnettu Latvian liikemies on kokemuksesta vuosien kuluessa tarkistanut kantaansa ja muuttunut yhä pessimistisemmäksi.

Kun Latviankin taloudellinen asema yleensä vaatisi parannusta ja kun Venäjä kaikesta huolimatta on Latvialle taloudellisestikin hyvin tärkeä, niin on viime kuukausina jälleen pohdittu kysymystä eikö Venäjän kanssa voisi "jotakin tehdä" Latvian taloudellisen aseman helpottamiseksi. Osaksi tästä syystä osaksi senvuoksi, että tahdottiin korvata Latvian poliitikkojen matkaa länsimaihin, sai talouskomission lähettäminen Venäjälle viime kesänä yhä enemmän kannatusta, mutta ulkoministeri Meierovics vainajan äkillinen kuolema y.m. syyt lykkäsivät komission ~~matkan~~ matkan loppupuolelle, niin että se vasta t.k. alussa palasi Venäjältä oltuaan matkalla noin 2 viikkoa.

Kysymyksessä olevan talouskomission johtajana toimi Latvian Pankin hallinnon puheenjohtaja, ent. finanssiministeri ja yleisesti tunnettu talousmies Ringolds Kalnings, joka on aikaisemmin suurella menestyksellä toiminut Venäjällä ja näin ollen tuntee erittäin hyvin olosuhteet entisellä Venäjällä. Kalnings on yhä vieläkin n.s. venäläisen taloussuunnan kaikkein huomattavimpia kannattajia. Noin pari vuotta sitten kävi hän Moskovassa tarkoituksella järjestää Latvian ja Venäjän pankkien välisiä asioita.

Tänään oli minulla tilaisuus puhutella johtaja Kalningsia, joka matkasta kertoi m.m. seuraavaa: Osanottajain luku oli 16, joista 6 eduskunnasta eri puolueista, 4 ministeriöistä (3 finanssi- ja 1 ulkoministeriöstä) ja loput 6 liike- ja teollisuuslaitosten edustajia. Ohjelmasta oli neuvoteltu jo etukäteen ja käytiin samalla matkalla myös Pietarissa sen jälkeen kuin Moskovassa nähtävyyksiin ja talousasioihin oli perehdytty. Moskovassa oli komissiolle esitetty luettelo tehtaista ja kauppaliikkeis-

tä ja pyydetty komissiota vapaasti valitsemaan ne, joissa haluaa käydä. Muuten oli komissio otettu vastaan sangen ystävällisesti ja sitä oli suositettu koko Moskovassa olon aikana. Komissiolla ei ollut valtuuksia, joten matka oli puhtaasti informatiomatkan luonteinen.

Komission matka oli ollut sen jäsenille mielenkiintoinen, mutta sanomalehtien kertomat tilaukset, joita olisi tehty yhteensä 6 - 7 miljonasta kultaruplasta, eivät pidä paikkaansa. Joht. Kalnings sanoi, että kaikki ne tilaukset jotka Venäjä voisi Latviassa tehdä lähimmässä tulevaisuudessa laskettuna 1 p:stä lokak. (jolloin talousvuosi Venäjällä lasketaan alkavaksi) nousisivat main. 6-7 milj. k. ruplaan, mihin summaan jo on laskettu ne pienemmät paperi-ym tilaukset, joita Venäjä jo joku aika sitten teki. Mutta Venäjä ei tee näitä tilauksia ilman muuta, vaikkapa se huomaisi ne Latviasta tilattuna edullisemmiksi kuin muualta, vaan tekee tilauslupauksia ehdolla, että Latvia puolestaan suostuisi poistamaan tullin tärkeimmiltä sellaisilta tavaroilta, joita Venäjä tuottaa, kuten viljat, rehukakut, leseet, suola ja faneri. Sitä paitsi tahtoo Venäjä - kun Latvian uusi tullitariffi astuu voimaan - saada venäläisen tupakan, viinit kivennäisvedet, kuivatut hedelmät ja konditoriatavarat tullatuiksi minimitariffin mukaan. Joht. Kalnings sanoi oman mielipiteensä kallistuvan siihen suuntaan, että parempi on olla ottamatta vastaan k.o. tilauksia kuin suostua kaikkiin Moskovassa tehtyihin toivomuksiin. Jos Venäjä näistä toivomuksistaan tinkii huomattavan paljon, voi asia jo muuttua Latvialle edulliseksi. Sellaisina tavaroina, joita Venäjä tarvitsee, oli mainittu etupäässä maanvilj. koneet kuten separatorit, perunannostokoneet, puimakoneet sekä vesiturbiinit, rautatie- ja raitiotievaunut, eril. voimakoneet etupäässä maanviljelystä varten, nahka- ja villatavarat, kankaat, trikootavarat ym. Komissio oli huomannut Venäjän pyrkivän normalisuutehin Latvian kanssa talousasioissa. Latin koteraus Venäjän pörssiissä oli otettu kysymyksen alaiseksi. Libaun-Romnyn radan suorasta liikenteestä oli ollut myös puhe, mutta todettu Vilnan kysymyksen olevan sille esteenä. Joht. Kalnings sanoi Venäjän talouselämän elpyneen viime vuosina huomattavasti paljon. Oli todennut että siellä vallitsee tavarain puute ja että hinnat ovat paljon korkeammat kuin Latviassa. — Muuten mainitaan, että Venäjän talousjärjestelmä on nykyään jo valtiotalon eikö kommunistinen. Rahajärjestelmä siellä on kapitalistinen. Kaikki suuremmat yritykset ovat valtion ja autonomisia sekä kilpailevat keskenään kuten yksityiset liikkeet. Työväenkysymys ei ole vielä pahasti kärjistynyt, vaikka palkat ovat alhaiset ja elämä kallista ja työväki on yleensä huonommassa asemassa kuin Latviassa.

Reino Lylykangas

Riga, 1/XII-1925

No 991

K. Herra M i n i s t e r i,

Raportti No 100 Latviasta

jossa:

Talouskomission Venäjän mat-
ka

lähetetään tämän mukana (5kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, va-
kuintus mitä syvimmästä kunnioituksestani

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n

H e l s i n k i

Reino Lylova

Riga, 30/XI 1925.

Raportti N:o 100 Latviasta.

Talousskomission Venäjän matka.

Latviassa on viime vuosina oltu eri mieltä niihin mahdollisuuksiin nähden, voidaanko Latvian ja Venäjän välillä päästä vilkkaampiin kaupallisiin suhteihin vai ei. Yleensä on Latvian talouspolitikka Venäjään nähden ollut sangen varovaista, eikä niitä suuria tentaita, jotka Riiaassa y.m. Latviassa työskentelivät Venäjän markkinoita varten ennen sotaa, ole pantu sodan jälkeen käyntiin Venäjän vaan länsimaiden markkinoitten vuoksi ja sittenkin vain pieni osa tentaista. Näyttää siltä, että viime vuosien kuluessa niitten liikemiesten lukumäärä, jotka epäilevät mahdollisuuksia Venäjän markkinoilla, on kasvanut ylivoimaiseksi, joten Venäjän taloussuhteiden "intoilijain" lukumäärä on supistunut hyvin pieneksi. Moni tunnettu Latvian liikemies on kokemuksesta vuosien kuluessa tarkistanut kantaansa ja muuttunut yhä pessimistisemmäksi.

Kun Latviainkin taloudellinen asema yleensä vaatisi parannusta ja kun Venäjä kaikesta huolimatta on Latvialle taloudellisestikin hyvin tärkeä, niin on viime kuukausina jälleen pohdittu kysymystä eikö Venäjän kanssa voisi "jotakin tehdä" Latvian taloudellisen aseman helpottamiseksi. Osaksi tästä syystä osaksi senvuoksi, että tahdottiin korvata Latvian politikkojen matkaa länsimaihin, sai talousskomission lähettäminen Venäjälle viime kesänä yhä enemmän kannatusta, mutta ulkoministeri Meierovics vainajan äkillinen kuolema y.m. syyt lykkäsivät komission ~~matkan~~ matkan loppupuolelle, niin että se vasta t.k. alussa palasi Venäjältä oltuaan matkalla noin 2 viikkoa.

Kysymyksessä olevan talousskomission johtajana toimi Latvian Pankin hallinnon puheenjohtaja, ent. finanssiministeri ja yleisesti tunnettu talousmies Ringolds Kalnings, joka on aikaisemmin suurella menestyksellä toiminut Venäjällä ja näin ollen tuntee erittäin hyvin olosuhteet entisellä Venäjällä. Kalnings on yhä vieläkin n.s. venäläisen taloussuunnan kaikkein huomattavimpia kannattajia. Noin pari vuotta sitten kävi hän Moskovassa tarkoituksella järjestää Latvian ja Venäjän pankkien välisiä asioita.

Tänään oli minulla tilaisuus puhutella johtaja Kalningsia, joka matkasta kertoi m.m. seuraavaa: Osanottajain luku oli 16, joista 6 eduskunnasta eri puolueista, 4 ministeriöistä (3 finanssi- ja 1 ulkoministeriöstä) ja loput 6 liike- ja teollisuuslaitosten edustajia. Ohjelmasta oli neuvoteltu jo etukäteen ja käytiin samalla matkalla myös Pietarissa sen jälkeen kuin Moskovassa nähtävyyksiin ja talousasioihin oli perhendytty. Moskovassa oli komissiolle esitetty luettelo tentaista ja kauppa- ja teollisuus-

tä ja pyydetty komissiota vapaasti valitsemaan ne, joissa haluaa käydä. Muuten oli komissio otettu vastaan sängen ystävällisesti ja sitä oli suosittu koko Moskovassa olon aikana. Komissiolla ei ollut valtuuksia, joten matka oli puhtaasti informatiomatkan luonteinen.

Komission matka oli ollut sen jäsenille mielenkiintoinen, mutta sanomalehtien kertomat tilaukset, joita olisi tehty yhteensä 6 - 7 miljonasta kulltaruplasta, eivät pidä paikkaansa. Joht. Kalnings sanoi, että kaikki ne tilaukset jotka Venäjä voisi Latviassa tehdä lähimmässä tulevaisuudessa laskettuna 1 p:stä lokak. (jolloin talousvuosi Venäjällä lasketaan alkavaksi) nousisivat main. 6-7 milj. k. ruplaan, mihin summaan jo on laskettu ne pienemmät paperiym tilaukset, joita Venäjä jo joku aika sitten teki. Mutta Venäjä ei tee näitä tilauksia ilman muuta, vaikkapa se huomaisi ne Latviasta tilattuna edullisemmiksi kuin muualta, vaan tekee tilauslupauksia ehdolla, että Latvia puolestaan suostuisi poistamaan tullin tärkeimmiltä sellaisilta tavaroilta, joita Venäjä tuottaa, kuten viljat, renukakut, leseet, suola ja faneri. Sitä paitsi tahtoo Venäjä - kun Latvian uusi tullitariffi astuu voimaan - saada venäläisen tupakan, viinit kivennäisvedet, kuivatut hedelmät ja konditoriatavarat tullatuiksi minimitariffin mukaan. Joht. Kalnings sanoi oman mielipiteensä kallistuvan siihen suuntaan, että parempi on olla ottamatta vastaan k.o. tilauksia kuin suostua kaikkiin Moskovassa tehtyihin toivomuksiin. Jos Venäjä näistä toivomuksistaan tinkii huomattavan paljon, voi asia jo muuttua Latvialle edulliseksi. Sellaisina tavaroina, joita Venäjä tarvitsee, oli mainittu etupäässä maanvilj.koneet kuten separatorit, perunannostokoneet, puimakoneet sekä vesiturbinat, rautatie- ja raitiotievaunut, eril. voimakoneet etupäässä maanviljelystä varten, nahka- ja villatavarat, kankaat, trikootavarat ym. Komissio oli huomannut Venäjän pyrkivän normalisuhteihin Latvian kanssa talousasioissa. Latin koteraus Venäjän pörsseissä oli otettu kysymyksen alaiseksi. Libaun-Romnyn radan suorasta liikenteestä oli ollut myös puhe, mutta todettu Vilnan kysymyksen olevan sille esteenä. Joht. Kalnings sanoi Venäjän talouselämän elpyneen viime vuosina huomattavastiⁿ paljon. Oli todennut että siellä vallitsee tavarain puute ja että hinnat ovat paljon korkeammat kuin Latviassa. -- Muuten mainitaan, että Venäjän talousjärjestelmä on nykyään jo valtiotaloudellinen eikä kommunistinen. Rahajärjestelmä siellä on kapitalistinen. Kaikki suuremmat yritykset ovat valtion ja autonomisia sekä kilpailevat keskenään kuten yksityiset liikkeet. Työväenkysymys ei ole vielä pahasti kärjistynyt, vaikka palkat ovat alhaiset ja elämä kallista ja työväki on yleensä huonommassa asemassa kuin Latviassa.

Reino, Lybrand

UM 5c 16

no 101/1925

Post.
Suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

Riga, 29/12 1925.

W
N:o 1038.

ULKOASIAINMINISTERIO	
No 2 / 1560	k. 26
4/I. 26	— /
Kirjuri	

K. Herra M i n i s t e r i,

Raportti N:o 101 Latviasta

jossa: Hallituskriisi ja uusi hallitus
lähetetään tämän mukana (5 kpl.)

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutus
mitä syvimmästä kunnioituksestani

Reino Sylwander

K. Herra

Ulkoasiainministeri I d m a n,
Helsinki.

Raportti N:o 101 Latviasta.Hallituskriisi ja uusi
hallitus.

Kuten t.k. 23 p:nä sänkötin on tunnettu latvialainen politikko ja monenkertainen entinen pääministeri Ulmanis saanut vihdoin uuden hallituksen muodostetuksi, mikä tapahtui yöllä t.k. 23 p. vasten.

Hallituskriisi on tällä kertaa ollut erittäin vaikea ja pitkäaikainen (kestänyt noin 2 1/2 kk.), sillä uuden eduskunnan monien pikkupuolueitten ryhmittäminen, joista tiedotin raportissani N:o 99 Latviasta, on hidastuttanut uuden hallituksen muodostamista. Entisen tavan mukaan tarjosi presidentti Tschakste hallituksen muodostamisen ensin maan suurimmalle puolueelle, vasemmistososialidemokrateille (jotka eivät ole kommunisteja, joita Latvian eduskunnassa ei ole ainoatakaan), mutta kun keskusta suurimmalta osaltaan oli taipuvaisempi yhteistyöhön talonpoikaisliiton kanssa, niin eivät sosialidemokratit saaneet uutta hallitusta pystyyn. Ei ilme ilman mielenkiintoa se, mitä "Sozialdemokrats" silloin tarjosi vasemmistohallitukselle ohjelmaan: vanhuusvakuutus, työttömyysvakuutus, varattomien koululasten avustaminen, koulujen lisääminen, n.s. kansantalojen perustaminen, valtion monopolien ja yritysten laajentaminen, halvan luoton hankkiminen maanviljelykselle ja kilpailukykyiselle teollisuudelle, uustiallisille ja hävitetyille alueille j.n.e., luksustullien muuttaminen suojelustulleiksi, tullien alentaminen laajoille kansankerroksille tarpeellisilta tarvikkeilta, viljatullien poistaminen, sotapalvelusajan lyhentäminen, hallintolaitosten uudistus, verojen lisääminen kiinteistöille ja arvoltaan nousseille muille omaisuuksille ja ennen kaikkea agrarireformin koskemattomuus ja vieraannettujen maatilojen korvauksetta jättäminen. Mitä ulkopolitikkiaan tulee, on "Sozialdemokrats" luonnollisesti Venäjän ystävä.

Kun vasemmistososialidemokratien ei onnistuminen saada hallitusta pystyyn oli talonpoikaisliitto lähinnä suurimpana puolueena vuorossa ja suostui sekin yrittämään. Talonpoikaisliitto, jonka asema muihin puolueihin nähden on oikeiston ja keskustan rajalla, työskenteli sellaisen hallituksen muodostamiseksi, joka perustuisi kansalliselle pohjalle, kaikkien latvialaisten porvarillisten puolueitten kannatukseen. Mutta vasemmisto sai keskustan vasemmasta siivestä puolueelleen muutaman edustajan, niin ette talonpoikaisliittokaan saanut aivan täyttä määrää. Se pääsi kuitenkin jo 47:ään sadasta, kuten liiton eräs johtajista (A. Klihve) presidentti oli ilmoittanut jättäessään tehtäväksiäntoa takaisin. Sitten

Lähemmin n.s. "demokratinen sentrumi" vuorossa. Tämä samoin kuin seuraavat yrittäjät (oikeistolatvialaiset puolueet: kristilliskansalliset ja n.s. puolueeton sentrumi, sekä minoritetit ja oikeistososialidemokratit) näkivät pian hallituksen muodostamisen ylivoimaiseksi ja mahdottomaksi. "Demokratinen sentrumi" oli pyrkinyt etupäässä n.s. "suuren koalition" muodostamiseen, jossa puolueet talonpoikaisliitosta vas.sosialidemokrateihin olisivat "mukana". Tällaisen koalition oli Meierovics-vainaja kerran saanut muodostetuksi (75 edustajaa sadasta).

Kun hallituksen muodostamisessa ei oltu päästy tuloksiin, ajateltiin jo työkabinetin ~~muodostamista~~ muodostamista, mutta kun siinäkään ei nähtävästi oltaisi päästy vähimpään mahdolliseen määrään, nimittäin 51 ääneen sadasta, luovuttiin ajatuksesta pian. Eräiltä tahoilta huomautettiin, että ei auta muu kuin tehdä jonkun verran myönnytyksiä, niin saadaan pian puuttuva määrä täyteen. Tämä uusi pyrkimys vaatimusten tarkistukseen näytti antavan uutta innostusta etenkin vasemmistolle ja talonpoikaisliitolle, joka kuluvaan joulukuun puolivälissä laajennetun "talonpoikaisryhmän" nimellä ja tunnetun politikon K. Ulmaniksen johdolla ryhtyi uudelleen muodostelutöihin, sen jälkeen kuin vasemmistososialidemokratit olivat kieltäytyneet uudelleen ryhtymästä hallituspunniin. Talonpoikaisliitolta ei ollut edellisellä kerralla puuttunut kuin 4 ääntä, jotka Ulmanis toisella kerralla onnistui saamaan muutamilta vähemmistökansallisuuksien edustajilta. Mutta hyvin vaikeata oli Ulmaniksellaakin ollut, sillä keskustassa oli päässyt vallalle luulo, että jollei Ulmanis onnistuisi, niin on Samuels (keskustan vasemm.silvestä, ent. pää- ja maanvilj.ministeri) luvannut varmasti panna uuden hallituksen pystyyn. Ulmaniksen sangen mahdollinen onnistuminen herätti hänen vanhassa vastustajassaan Samuelsissa kilpailuhalua ja näin ollen muodostettiin hallitust/a yhtäkaa kahdella taholla voiton riippuessa vain muutamasta äänestä. Kun saelma (eduskunta) t.k. 22 p:nä illalla kokoontui, ei ollut, niin vakuutetaan, yhtäkään edustajaa, joka olisi ollut varma siitä, tuleeko Ulmanis- vaike Samuels-hallitus. Edustajat olivat, kolme sairasta lukuunottamatta, mieslukuisasti läsnä, ja yksi näistä kolmesta sairaasta -- runoilija Rainis -- oli autolla tuotu viime tingassa äänestykseen. Kun presidentin Ulmanikselle antama valtuutus oli kulunut määräajaltaan umpeen, oli Samuels pujautanut väliin, ja saanut luvan yrittää. Kun joukko vähemmän mieltäkiinnittäviä kysymyksiä oli käsitelty, luki puhemies presidentin Samuelsille antaman valtuutuksen, minkä jälkeen Samuels esitti vasemmistohallituksensa jäsenet ja sen ohjelman.

Debatit olivat kiivaita. Samuelsin hallitus sai 45 ääntä eikä Samuelsin yritys pujauttaa väliin oman hallituksensa kanssa näin ollen onnistunut. Puhemies julisti väliajan, jonka kuluessa Ulmanis ajoi presidentin luo ja palasi valtuutus taskussaan. Istunto jatkui. Ulmanis luki hallituksensa ohjelman ja sai 52 ääntä. Hän oli voittanut. Hänen hallituksensa kokoonpano on seuraava:

Pääministeri		K. Ulmanis
Sota "		J. Golmans
Sisä "	entinen	E. Laiminē
Liikenneminist.		P. Aronnets
Finanssi "	entinen	J. Blumbergs
Opetus "		E. Ziemels
Sosiali "		Vl. Rubulis
Maanvilj. "	entinen	M. Gallits
v.a. ulkominis-		
teriön johtaja		G. Albats
v.a. oikeusmi-		
nisteriön joht.		E. Brikovskis

Tämä hallitus perustuu koko latvial. oikeiston, suurimman osan keskustaa ja osan minoritetteja kannatukseen. Jos Ulmanis olisi ryhtynyt aikaisemmin hallitusta muodostamaan, olisi hallituskriisi tullut lyhempi, mutta hän oli kiinni muissa töissä, nimittäin latvialais-liettualais-ten taloudellisten neuvottelujen istunnoissa latvialaisen valtuuskunnan puheenjohtajana.

Ulmaniksen uuden hallituksen tärkeimpiä tehtäviä tulee olemaan maan taloudellisen aseman parantaminen tuontia supistamalla ja tullimaksuja korottamalla, halvan luoton hankkiminen maanviljelykselle, teollisuudelle ja kaupalle, teiden parantaminen, kauppasuhteiden kehittämisen etenkin Venäjään päin. Kaiken taloudellisen toiminnan päämääränä tulee olemaan ensi sijassa maatalous.

Reino Lylyvaara

UM 5c 16

no 102/1925

Suomen Lähetystö
Finlands Beskickning
Légation de Finlande

Riga, 31/12 1925.

N:o 1041.

Prenel

ULKOASIAINMINISTERIÖ			
N:o	4	1560 K	26
S/I.	26	-	2

K. Herra Ministeri,

Raportti N:o 102 Latviasta

jossa:

- 1) Uuden Ulmanis-hallituksen ohjelmasta (siv. 1)
- 2) Tshitsherin Riassa (siv.3)

lähetetään tämän mukana 5 kpl.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, vakuutus mitä syvimmästä kunnioituksestani

Reinhold Lybrand

K. Herra

Ulkoasiainministeri S e t ä l ä,
Helsinki.

Riga, 30/12 1925.

Raportti N:o 102 Latviasta

Uuden Ulmanis-hallituksen

ohjelmasta

saan kunnioittaen tiedottaa Latvian ulkoministeriön mukaan seuraavaa:

Reconnaissant que la principale tâche du nouveau Gouvernement est d'améliorer la situation économique de l'État, le Gouvernement accordera toute son attention à la politique économique, et d'abord en équilibrant le bilan de notre commerce extérieur. Le Gouvernement pense atteindre ce but en élevant les droits de douane sur l'importation, surtout en ce qui concerne les articles de luxe. - Il fera tout son possible pour que la production agricole soit protégée au même titre que l'industrie, en assurant aux produits locaux des prix rémunérateurs en harmonisant les droits de douane sur le froment et la farine de froment et en affranchissant de tout droit le seigle et les fourrages. - Il s'efforcera, à l'aide de primes, d'obtenir les prix du seigle répondant aux frais de culture. Le monopole du lin sera conservé, mais les bénéfices réalisés par l'État ne devront pas dépasser les dépenses entraînées par l'entretien de ce monopole. L'industrie sera encouragée dans toutes les branches où la matière première se trouve sur place. Les sinistrés de la guerre et les nouveaux fermiers ont droit à un crédit à long terme. Il convient de réaliser par voie législative l'attribution des indemnités pour pertes subies en temps de guerre. Jusqu'à conclusion d'un emprunt ces indemnités seront payées sur les sommes prévues au budget. Par l'amélioration des voies de communication il est indispensable de créer un fonds spécial des routes. Les localités qui ne sont pas desservies par des chemins de fer doivent être pourvues d'urgence de bonnes chaussées. La corroboration des nouvelles exploitations sera accélérée et, pour élargir le fonds de terres, le Gouvernement donnera tous ses soins au dessèchement des terres forestières et marécageuses. Le fonds de terres sera agrandi de tous les terrains se trouvant aux centres des anciennes grandes propriétés dont les fermiers ne respectent pas le contrat conclu avec l'État. L'agrandissement des petits biens de Latgalie doit être réalisé avec l'appui de la Banque agraire. Au bord de la mer, sur une largeur de 3 kilomètres, les pâturages et les prés seront donnés aux pêcheurs, et marins et pêcheurs assurés contre les accidents.

Il est nécessaire de voter d'urgence la loi sur les améliorations des terres, d'augmenter le nombre des arpenteurs en Latgalie, d'encourager la navigation et la pêche, d'accorder des crédits bon marché aux pêcheurs.

Il faut alléger le fardeau des impôts en tenant compte de la faculté de paiement de chacun. L'impôt sur le revenu est à supprimer à la campagne.

Il convient aussi de réduire le nombre des divertissements, des spectacles ainsi que le nombre des fonctionnaires et le budget de l'État, d'encourager la coopération, de trouver des crédits pour les besoins de l'exportation, de contracter un emprunt extérieur pour élever la force de production.

Dans la politique intérieure il faut affermir l'organisation démocratique de l'État. La constitution de groupements de l'auto-défense dans les campagnes doit être élaborée sur les bases actuelles, à l'écart de toute politique. L'inviolabilité des personnes sera garantie et l'activité culturelle des minorités assurée dans les limites actuelles.

Dans la politique extérieure nous garderons de bonnes relations avec tous les États, principalement avec les Pays voisins. Les intérêts de la Lettonie seront défendus énergiquement devant la Société des Nations on ce qui concerne la position présentée par l'ancienne noblesse au sujet de la réforme agraire.

Les instituteurs contiennent à être payés par l'État là où ils l'ont été jusqu'à présent. - La législature sociale assure contre les accidents les ouvriers agricoles. Les habitants de la campagne aurent droit aux soins médicaux. Dans la politique scolaire le principe de l'école unique sera sauvegardé.

Riga, 31/12 1925.

Tshitsherin Riassa.

Neuvosto-Venäjän ulkoasiainkomissari Tshitsherin viipyi matkallaan Berlinistä Moskovaan noin 12 tuntia Riassa jouluaattona. Jos tahotoisi verrata vastaanottoa Riassa ja Kovnossa, niin olisi myönnettävä että Kovnossa yleensä hänen käyntinsä herätti suurempaa innostusta ja huomaavaisuutta, mikä on luonnollistakin, koska Liettua on poliittisesti lähempänä Venäjää kuin Latvia. Mutta toiselta puolen ei suinkaan voi sanoa, että Latvia olisi mitenkään laiminlyönyt huomattavan politiikan vastaanottoa, koska Latvian hallitus uhrasi jouluaaton suurille päivällisille ja illanvietolle Tshitsherinin kunniaksi, ja useitten sellaisten mieliharmiksi, jotka olisivat mieluummin viettäneet jouluaaton perheensä keskuudessa. Sitäpaitsi piti presidentti Tschakste hänelle lunchin ja Venäjän tšekäläinen edustaja teekutsut, joten ulkonaista juhlimista ja kestitystä oli "ohjelman täydettä" Riassakin. Vieraskäynnit Riassa olivat samat kuin Kovnossa (presidentin, pääministerin, ulkoministerin ja eduskunnan puhemiehen luona). Sillävälän ehti Tshitsherin antaa lyhyen naastattelun Riian sanomalehdille kertoen vaikutelmiaan Europan-matkastaan, jonka tarkoituksena sanoi olleen terveytensä hoito ja kylvyt. Kun ulkomaitten hallitusmieniä kuitenkin oli ollut vaikea olla tapaamatta, oli näitten kanssa vaihdettu ajatuksia kulloinkin kysymyksessä olevain maitten suhteista. Hänellä ei ollut tehtävänänsä pitää minkäänlaisia neuvotteluja, mutta siitä huolimatta oli hän saavuttanut hyvin huomattavan poliittisen tuloksen, allekirjottaessaan venäläis-turkkilaisen neutraliteetti sopimuksen, jolla, kuten oli sanonut, ei ole sotilaallista luonnetta, vaan joka kuuluu niihin sopimuksiin, jotka lujittavat rauhaa. Oli pitänyt Latvian ja SSSR:n välejä ystävällisinä ja luottamuksellisinä ja sanonut olevansa valmis näitä välejä vieläkin syventämään mainitussa hengessä.

Tavateessani Tshitsherinin, jonka kanssa olen tullut tutuksi noin parikolme vuotta sitten eräässä konferenssissa Riassa, kysyin miltä Riika nyt näyttää vuosien jälkeen, mihin hän vastasi kaupungin samoin kuin nähtävästi koko maankin sillä aikaa edistyneen huomattavasti. Keskustelun kuluessa mainitsi hän vielä, että oli paluumatkalla nimenomaan Kovnon ja Riian kautta sentähden, että antoi näille maille siksi suuren poliittisen merkityksen, ettei sopinut "ajaa läpi" pysähtymättä tai palata samaa tietä. Koettaessani tiedustella matkansa tuloksia länsi-Europassa, hän ei niistä ollut halukas kertomaan, mutta mainitsi kuitenkin olevansa matkaansa tyytyväinen. Todellisuudessa hän ei liene sitä ollut, koska oli

eräälle läheisemmälle tuttavalleen sanonut ettei matkansa johdosta ole syytä iloita. Ranskassa ei yleinen mielipide ole Venäjän kans^assa, vaan III internationalesa vastaan ja tämä tekee menestyksellisen politisen työn sangen vaikeaksi. "Ilon syytä" vähentää vielä se että lainahankkeesta ei ollut tullut mitään, Englannille ei ollut mahtanut mitään eikä sen ulko-ministeri ollut ottanut Tshitsheriniä edes puhelleen eikä Saksaan nähden ole suinkaan sanottu, että välit pysyisivät entisellään. Sekä Tshitsherin että Venäjän täkäl. edustaja ovat minulle selittäneet aivan samalla tavalla, että Venäjän-Saksan suhteet riippuvat nyt Saksasta ja tehneet sen sel-laisessa äänilajissa, että tyytymättömyys Locarnoon on selvästi tullut ilmi. Täällä on Venäjän-Saksan suhteista puhuttu siihen tapaan, että saa nähdä eteneekö Venäjä Saksasta, jos saa Ranskasta korvausta (esim. politi-sen sopimuksen) mutta Ranska pitänee edelleen kiinni yhteisymmärryksestä Englannin kanssa, joten Ranskasta ei nykyisin ole Venäjälle toiveita. Baltian maitten politikasta Tshitsherin mainitsi, että kunhan nämä maat nyt vain ymmärtäisivät parastaan eivätkä antautuisi vaarallisten länsi-valtain, esim. Englannin johdettaviksi, joka pyrkii Itämerelle yksinval-tiaaksi. Täällä on ikäänkuin ilmassa tuntua, että tulee nyt Englanti vai Venäjä saamaan enemmän vaikutusvaltaa kun Ranskan vaikutus on vähentynyt. Myöskin Tshitsherinin sanoista käy ilmi, ettei hän hevin voi unohtaa Ve-näjän kilpailijaa Englantia, jossa "työväenhallitus" joku aika sitten kukis tettiin. Sanotaan, että Venäjän markkinat ovat vaikuttava realinen faktumi sen politikan vaikutuksen lujittamiseksi Baltikumissa, mutta vaikka onkin totta, että Baltikum kärsii Venäjän markkinain poissaolosta, niin on Liet-tuan ja etenkin Latvian talouspolitikka ollut Venäjään nähden sangen varo-vaista ja pyrkinyt laajentamaan tuotantoaan etupäässä länsi-Europan mark-kinoita silmällä pitäen.

Tshitsherinin joustavuudesta ja kyvystä olla intresantti, jopa ra-kastettavakin, puhuttiin täällä yleisesti. Hänellä on ihmeteltävän hyvä muisti ja kyky mukautua nopeasti ja edullisesti mitä vaikeimmassakin tilan-teessa. "Mustapäitten talon" loisteliaissa suojissa, joissa päivälliset ja illanvietto annettiin, hän osasi olla parin kolmen sadan kutsuvieraan "polt-topisteenä" ja hänen kieltämätön intelligenssinsä kannatti huomattavasti mielialaa. Oli kohtalokasta: siinä käveli nyt hiljaa Ruotsin kuninkaitten ja Venäjän keisarien suurten muotokuvien edessä Neuvosto-Venäjän diplomatian johtaja latvialaisen isäntäväen ympäröimänä — latvialaiset ei vät jättäneet Tshitsheriniä hetkeksikään muitten seuraan — arvostellen mikä muotokuva oli onnistunut mikä ei. Hän tarkasteli vanhan historiallisen talon muitakin aar-

teita nuolella ja iloisekaisella tyydytyksellä.

Pöydässä hän oli kohtelias kunniavieras. Uusi pääministeri Karlis Ulmanis piti hänelle venäjäksi seuraavan pienen puheen:

Herra Kansankomissari: Lausuessani Teidät Latvian hallituksen ja omassa nimessäni tervetulleeksi Riikaan, pyydän saada lausua myös sen vakuumukseni, että Teidän käyntinne Riikassa on lujittava jo ennestään hyviä naapurussuhteita SSSR:n ja Latvian tasavallan välillä. Minä puolestani olen valmis panemaan kaikki voimani näitten naapurussuhteitten kehittämiseksi siinä mielessä, että Te ja Teidän hallituksenne myös niin tekevät. Mitä tuleesellaisiin poliittisiin ja taloudellisiin kysymyksiin, jotka vielä ovat maittemme välillä avoinna, niin ei ole oleva vaikeata löytää sellainen ratkaisu, joka voi tyydyttää molempia valtioita. Erikoisella mielihyvällä pyydän saada mainita toimenpiteestä, joka hiljakkoin tehtiin valtioittemme molemminpuoliseksi informoinniksi. Toivon että tämä toimenpide johtaa taloudellisten suhteitten kehittämiseen edelleen ja edistää maittemme taloudellista kukoistusta. Valittaen sitä, että Teidän täytyy niin pian jättää maamme ja toivottaen Teille terveyttä minä kohtan maljani luovalle työlle ja taloudellisten suhteitten edistämislle Latvian tasavallan ja SSSR:n välillä."

Yleiseksi hämmästykseksi vastasi Tshitsherin selvällä latviankielellä:

"Minä kiitän Teitä sydämmellisesti, herra Pääministeri, minulle osotetuista sanoista. Olen syvästi liikutettu ystävällisestä vastaanotosta ja jään Teidän kanssanne vakaumuksen, että on välttämätöntä saada hyvät välit molempien naapurimaitten välille. Eläköön Latvian kansa."

Sitten kansankomissari puhui venäjäksi molempien kansojen historiallisista suhteista ja poliittisesta lähenemisestä, jolle latvialaisen delegation äskeinen käynti Moskovassa on antanut vauhtia. Tshitsherin toivoi, että työ tähän suuntaan on menestyvä ja lausui vakaumuksen että molempien valtioitten poliittiset ja taloudelliset suhteet kehittyisivät mitä paraiten. "Eläköön politinen ystävyys".

Tshitsherinin sanat latviaksi herättivät säteilevää tyydytystä ja iloa latvialaisten kasvoilla ja kansanomaiselta pääministeriltä pääsi hyvätuulinen bravohuudahdus. Ihmeteltiin, miten Tshitsherin oli oppinut latviaa "niin paljon" ja lausuttiin monenlaisia arveluita. Yksi tiesi että hän — aatelismies kun on — on saksalaisen paronittaren poika Baltian maista ja että olisi äidiltään oppinut latviaa jonkun verran, toinen sanoi että se oli päntätty Venäjän takälähetystössä hänen päänänsä, mutta itse hän sanoi vieressään istuvalle rouvalle, että olen oppinut Moskovassa, jos-

sa meillä on niin paljon latvialaisia.

Täällä on huhuttu paljon siitä, että olisi salaa neuvoteltu erinäisistä tärkeistä kysymyksistä, mutta varsinaisia neuvotteluja ei ole Tshitsherinin kanssa täällä käyty. Puhetta on kyllä ollut hänen kanssaan kauppasopimuksesta, jonka molemmat naapurimaat haluavat solmia -- aluksi ehkä väliaikaisen, jotta aikaa kuluisi liikaa. Myös arbitrage ja "pacte de non-agression" ovat olleet puheen aiheena, mutta kuten hyvin on ymmärrettävissä, ei Tshitsherin halunnut ryhtyä edes valmisteleviin neuvotteluihin, koska oli ollut liian kauan (noin 3 kk) poissa kotoa ei siis ollut Moskovan asiain tasalla. Kauppasopimuksesta voi hyvinkin tulla tosi, mutta arbitragesta ja Latvian sen yhteyteen haluamasta "pacte de non-agressiionista" ei voi vielä mitään toivoa, sillä Venäjän kanta on se, ettei voi pölvareista ja kommunisteista saada käytännössä välitystuomioistuimelle puolueetonta lautakuntaa.

Reino, Lylyvanden